

# L'ESTEL

## de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XV. NÚMERO 346

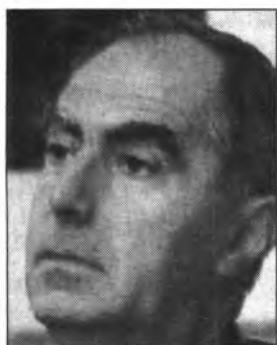
1 DE SETEMBRE DE 1996

PREU: 200 PTS

anys lleials a Mallorca

## Tothom tanca files amb Josep Palou i L'Estel de Mallorca davant l'ABC

La denúncia interposada per Luis María Anson, director del diari neofeixista ABC, contra el nostre col·laborador Josep Palou ha ocasionat una àmplia resposta per part de lectors, simpatitzants i personalitats destacades d'arreu dels Països Catalans. Vegeu a les pàgines 10 i 11 una relació més àmplia de les mostres de suport que han arribat al comitè de defensa per la llibertat d'expressió.



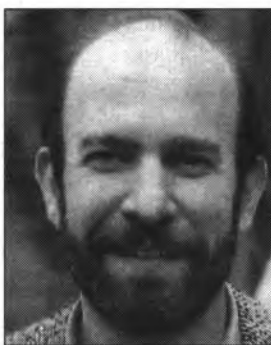
Fèlix Pons.



Maria Antònia Vadell



Tomeu Penya.



Josep Guia.



Pasqual Maragall.



Magda Oranich.



Joaquim Ferrer.

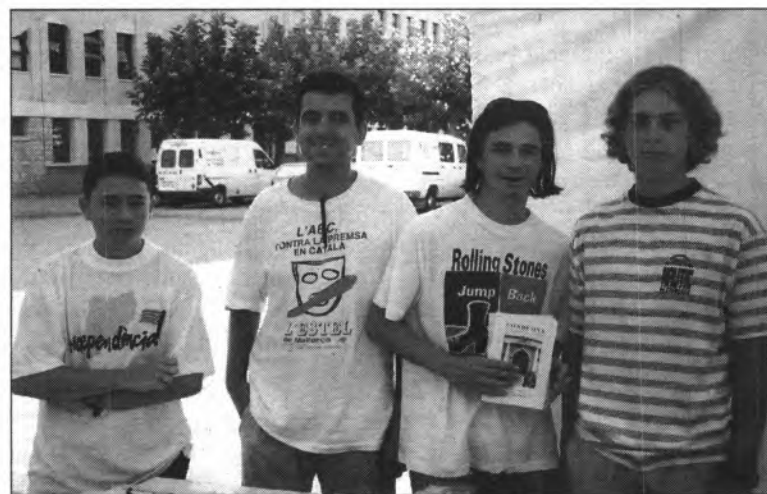


Jaume Sobrequés.

## L'Estel a Prada



A Prada hi havia estel·lades de totes les mides. Aquesta era la més grossa.



Molts alumnes ens visitaren i conversaren amb nosaltres. Aquests són mallorquins (el segon per l'esquerra és Antoni Martíàñez).

## L'ESTEL

### de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS



### SUMARI

- 2 Foc i Fum
- 4 Espanya, mal negoci
- 5 L'esperit republicà
- 6 Els jueus als PP.CC.
- 8 Mahatma Gandhi
- 9 S'espanya Espanya
- 10 Llibertat d'expressió
- 12 Portoroig 1936
- 19 Parlem clar i llampant
- 20 La màfia a Mallorca
- 21 Cuina de na Tonina
- 22 Gloses



Josep Palou explicant el cas Anson als socis de La Brúixola.

Els nostres col·laboradors Jaume Sastre, Josep Palou i Antoni Martíàñez visitaren el mes passat la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), que se celebra cada any a Prada de Conflent (Catalunya Nord), on donaren a conèixer el comitè de defensa per la llibertat d'expressió creat amb motiu de la denúncia de Luis María Anson. Foren entrevistats a la ràdio, col·laboraren al diari de l'UCE i assistiren a una reunió del col·lectiu La Brúixola, rebent àmplies mostres de suport per tot arreu. Redacció (Fotos: Jaume Sastre) Ω

**Especial dedicat als termes de Felanitx i Santanyí. Si vos ha agradat, telefonau al 265005 i el vos enviarem cada quinze dies.**





# Foc i Fum

MATEU JOAN I FLORIT

• Hem rebut diverses queixes de gent amiga, referent a la portada del darrer número de *L'ESTEL*, on hi ha un grafit, fotografiat a un carrer de Manacor, amb la cançoneta que diu: "Amb la sang dels forasters/ en farem tinta vermella/ i pintarem pels carrers/ quatre barres i una estrella." Nosaltres volem puntualitzar que aquesta estrofa, que es canta amb la música de l'Himne Nacional de Catalunya, no és escrita nostra ni l'hem pintada a la paret del camp de futbol de Manacor. Així mateix, volem aclarir que no són forasters a Mallorca aquells que han vingut a fer feina, s'han integrat i defensen aquesta terra. Són forasters els qui han vingut en pla imperialista, en pla colonitzador, en pla depredador. A aquests darrers, barco!

• Visca Txetxènia lliure i sobirana! Muiren els imperialistes de tot lo món! Els txetxens lluiten i guanyen al segon exèrcit del món. No volen viure com esclaus i no hi viuran.

• La nostra admiració pels txetxens! La nostra admiració pels bascos! La nostra admiració pels irlandesos! La nostra admiració per tots els pobles que lluiten per la seva independència!

• Els imperialistes espanyols menyspreen de manera clara els seus col·legues mallorquins: n'Aznar arriba a Mallorca a en-

trevisar-se amb el rei, però no té ni cinc minuts per parlar amb en Mates. El president de la colònia dels balears és massa insignificant per al president d'Espanya! I són del mateix partit!

• Sevilla és candidata a les properes olimpíades! Aferrau-vos fort, que si guanyen la candidatura es poden reproduir els "fastos" i les desgràcies del "Quinto Centenario". Ja no us en recordau? Vairells que s'enfonsaven, edificis que es calaven foc, despeses i deutes... Aferrau-vos...

• Llegim a *L'Ecologista*, la revista del GOB, que el ministeri d'Obres Públiques ha donat la raó al GOB en el conflicte de ses Coves. A través d'una ordre ministerial, aprovada el 23 d'abril de 1996, ha establert que la servitud de protecció de la zona afectada per les obres dels seixanta-vuit apartaments, és de cent metres, amb la qual cosa fa il·legalitzables aquestes edificacions. Des de *L'ESTEL* donam l'enhorabona al GOB i al PSM, que li va fer costat amb idees i doblers per dur els infractors a la barra.

• Al mateix periòdic del GOB llegim que malgrat les nombroses actuacions reivindicatives, divulgatives i judicials promogudes pels veïns i el GOB, la conselleria d'Obres Públiques no ha volgut modificar el traçat del projecte de la carretera de circumval-



Sis hores i una grua per tornar aixecar el bou.

lació del Port d'Alcúdia. El passat més d'abril les màquines entraren a la zona humida i construïren la nova carretera per allà on abans hi havia tamarellar, jonqueres i aigües lliures.

• Continuant amb *L'Ecologista*, ens recorda que és important reduir el consum de plàstics per evitar la contaminació resultant de la seva fabricació o l'augment de residus. El reciclatge de plàstic és complicat i actualment no se'n fa recollida selectiva a Mallorca. Comencem per dir prou a les bosses de plàstic: anem a comprar amb una senalla o bossa de roba. Rebutgem les bosses innecessàries que ens ofereixen als comerços. Si tenim bosses de plàstic a ca nostra, procurem utilitzar-les com a bossa de fems. Els comerciants podrien evitar repartir tantes bosses. També podrien substituir-les per paper reciclat.

• En Juan Montañés i en José Antonio de la Mata, dos professionals del metall i també professionals de l'espanyolisme, han aixecat per segona vegada el brau d'Osborne de la carretera de Manacor que havia estat tirat en terra fa un parell de mesos durant la nit per un escamot d'ideologia independentista. En Montañés i en de la Mata varen dur a terme la seva feina dissabte passat, a plena llum del dia (els colonitzadors fan la seva feina a la llum del dia i sense amagar-se, encara que la seva feina sia il·legal -recordau que la publicitat estàtica a la vorera de les carreteres està prohibida per la Llei espanyola-). "Se trata de una iniciativa personal autorizada por Osborne y Cia -va explicar En Montañés- y sin

transfondo político alguno. No sabemos qué mueve a la gente a derribar el toro, pero a nosotros nos gusta i queremos que continúe en su sitio durante mucho tiempo." Per poder veure complit el seu desig, en Montañés i en de la Mata han reforçat l'estructura del brau aplicant-hi mitjançant soldadures unes platines de ferro que no només garanteixen la solidesa i estabilitat de la figura, sinó, que a més, dificultaran el seu pròxim esbucament. La feina de recuperació del brau va durar sis hores.

• Campanya d'aquesta quinzena: Trucau al telèfon gratuït 900-500-500 del Banc Central Hispano, caracteritzat pel seu furios espanyolisme (arribà a prohibir a un dels seus empleats a Vinaròs, Baix Maestrat, de parlar mai en català), expressant el desig de llibertat i normalització lingüística. Feu-ho en to ferm però sempre educat i cortès, sense insultar.

• El jutge de lo penal de Terrassa, José Maria Macías, ha condemnat TVE per les declaracions incloses en el programa *Estadio* d'abril i maig de 1986 quan parlava dels suborns a jugadors (ara es diuen treballadors) de futbol. La sentència imposa una multa de 5.000 pessetes al periodista esportiu Quique Guasch, i de 100.000 pessetes a l'expresident del Compostel·la, Luis Emilio Batallán, per injúries al ginecòleg i dirigent gallec del PP. Batallán es va referir al metge Diego Murillo dient-li "el Padrino", el va acusar d'esser el director d'una coneguda màfia local i va assegurar que havia "tocat" l'àrbitre d'un patit del Compostel·la. Guasch va dir en la presentació



Ferran Aguiló: Els presidents d'abans tornaven de Madrid amb els ulls plens de llàgrimes, la llengua esmolada i les mans buides. Aquest d'ara no. Si no fos perquè els periodistes l'esperaven, no sabríem si havia tornat. I el cas és que també baixa de l'avió amb les mans buides -fins i tot de promeses-, però no li hem sentit ni una paraula de greuge, ni una llàgrima d'incomprensió.

ΩΩΩ

José Antonio Ardanza, lehendakari: Ni la constitució ni res no pot limitar les aspiracions del poble basc.

ΩΩΩ

Albert Rossich, filòleg: La recuperació del català comportarà, per força, que el castellà reculi. Si fóssim un estat independent l'objectiu de l'hegemonia del català seria vist per la població com una cosa més natural i lògica.

ΩΩΩ

José Antonio Berastain: Al PP balear no hi ha ordre i tot funciona malament.

ΩΩΩ

Josep Antoni Prats (ERC): Seria bo que a Eivissa es formàs algun partit nacionalista català, a la dreta.

ΩΩΩ

Llorenç Mora:

**Balears i Madrid**  
Avui, que tot empitjora, el senyor Matas ha dit, que nostra entesa amb Madrid de cada dia millora. N'Aznar sempre col·labora. Es primer pic, i fent tard, parlà tres minuts... a part, per es segon, sa xerrada, Balears deixà arreglada... S'ENTREVISTA... DURÀ UN QUART.

ΩΩΩ

Eduard Voltas, periodista: L'última gran mobilització nacional impulsada pel món convergent va ser la catalanització dels Jocs del 92 amb força èxit. Des d'aleshores...

ΩΩΩ

Carles Fontseré, cartellista: No estic d'acord que Catalunya sigui bilingüe. El català hauria de ser l'única llengua oficial.

**NECESSITAM**  
**PROMOTORS I PROMOTORES**  
de **L'ESTEL de Mallorca**  
a les illes Balears i a la resta  
dels Països Catalans

**Tel. 26 50 05**

**NOTA: Com a conseqüència del rebombori causat per les columnes Han dit..., De bona font, Sabíeu què...?, Forasterades, Pugen i Davallen, i davant possibles demandes judicials, d'ara endavant es responsabilitzen d'aquestes seccions Josep Palou i Jaume Sastre.**

Vine als sopars tertúlia del  
**Lobby per la independència**

Tots els divendres de juliol i d'agost



Restaurant Es Cós de Sineu  
a les 21 hores



d'un dels seus programes que, a en Murillo, se'l coneixia "suposadament com el Padrino".

- El Canal 9 de la Televisió Valenciana continua acumulant rècords de manca d'audiència en els seus programes. Si fa unes setmanes desapareixia 50 i tants de la graella televisiva, ara sorgeix un altre candidat a patir la mateixa sort: *Tele Immobiliària*, una nova juguesca televisiva per despertar als valencians i mallorquins va assolir el 0% d'audiència diumenge passat. A l'hora que s'emet l'espai, les 7'30 del matí, vuit de cada deu espectadors de la Comunitat Valenciana cercaven emocions més fortes que veure passar una sèrie d'estampes inanimades davant els seus ulls. El 82% de l'audiència valenciana estava atenta a la pantalla per seguir els avatars dels corredors de l'encierro de San Fermín, retransmesa per TV1. La sèrie juvenil *Ana de las Tejas Verdes*, d'Antena 3, va atreure l'atenció del 15% d'espectadors, mentre a Tele Cinco, el programa *Alto Riesgo* no va aconseguir passar de la xifra de 3% d'audiència.

- *Passarel·la d'Elx* és un dels programes de la nit de Canal 9. És un programa de varietats que s'emet des de s'Hort de Baix del jardí de les Palmeres il·licitanes. Varen actuar El Puma, Malevage, Massimo di Cataldo, Tennessee i Tabata Ley, el dos darrers foren teloners de José María Aznar a la passada campanya de les eleccions generals. La vocalista de Tabata, Manolo Escobar i Paco Grau es varen esgargamellar en el míting de Mestalla. I en Julio Iglesias, que tant va col·laborar amb n'Aznar en el míting de València? A en Julio li sobra *caché*, però el seu full, Enrique Iglesias, que no en té tant, també actuarà a la Passarel·la. El fill del matrimoni Iglesias-Preysler ha esta fitxat per Televisa per formar part de l'esbart d'una de les telenovelles.



El general Rodríguez Galindo..

- A les Olimpíades d'Atlanta '96, de les desset medalles de la selecció espanyola, més d'un terç corresponen a catalans del Principat i a equips (com waterpolo) molt majoritàriament formats per principatins. Si hi sumam els oriünds de la resta dels Països Catalans, pràcticament la meitat són medalles pancatalanes. Si hi afegim els basconavarresos (Indurain, Olano...), quasi els dos terços de les medalles són dels Països Catalans i d'Euskalherria. Així, Catalunya esdevé primera potència esportiva a l'Estat espanyol i la Vella Castella esdevé esportivament residual. Però ens té sotmesos *por la fuerza de las armas* (i els *mass media*) i així fomenta el nacionalisme *paleta*, primitiu i antidemocràtic de l'Espanya una y grande.

Cal una selecció olímpica pancatalana. Però ni en Pujol (lligat per pactes d'Estat) la reclama. Això, a més de les segures pressions que deuen rebre de Madrid les diferents seleccions d'esports concrets al Principat per tal que no recolzin un Comitè Olímpic Català.

- Els fiscals depenen, a l'Estat espanyol, del Govern de Madrid. Quina "democràcia a l'espanyola" de dos quinzets! On és aquí la separació entre poder judicial i poder executiu, condició sine qua non d'una democràcia formal? I és que, a la bèstia Espanya, li surt per tots els porus el dimoni encès

en flama que en realitat és. La nostra democràcia espanyola sols és exemple de democràcies "bananeres". Així, des de Madrid, el Govern granespanyol pot fer i desfer i alliberar traficants d'armes i de drogues, ministres corruptes, alts càrrecs implicats en *terrorismo bueno* (l'espanyol), mafiosos amb dossiers, banquers amb contractes blindats, etc., el darrer d'ells el general Rodríguez Galindo, cervell de la guerra bruta i "desaparicions". L'Estat premia els seus pilars i esbirros. A la *trena* sols hi queden la gent sense padrins: fills de prostitutes, alcohòlics i aturats, drogaaddictes, seropositius, rodamons i pobres de solemnitat. O sia, l'Espanya negra i tenebrosa de sempre.

- Uns vuitanta-sis morts i sense aclarir quants de desapareguts a Biescas (zona da fabla aragonesa, Alt Aragó), dels quals un vint principatins i uns deu valencians morts, en un càmping a la sortida d'una torrentera, zona desaconsellada o prohibida per la llei i pel sentit comú. A l'Espanya negra, les "bones lleis" són sistemàticament infringides i escarnides per autoritats col·laboracionistes. Ara, el Govern tracta de minimitzar el nombre de víctimes i amagar l'incompliment criminal de la llei. Els Verds volen obrir una querella criminal. Que ens surt de cara, la podrida Espanya negra! Ni tan sols saben quants desapareguts han de cercar. És com una visió moderna de la Inquisició espanyola. I, a més, fa malbé la imatge turística dels Països Catalans.

- N'Heribert Barrera argumenta que l'independentisme que promou n'Àngel Colom al front d'ERC és "retòric, sense possibilitat d'acció i inocu". L'exlíder d'Esquerra denuncia l'"acumulació de càrrecs" per part de na Pilar Rahola i de n'Àngel Colom, a qui acusa d'haver format una direcció "amb poc rigor en l'ús dels medis materials, envoltant-se de persones en base a fidelitats incondicionals".

## ELS SEGADORS. HIMNE NACIONAL

Catalunya, triomfant,  
tornarà a ser rica i plena!  
Endarrera aquesta gent  
tan ufana i tan superba!

Bon cop de falç! Bon cop de falç!  
Defensors de la terra! Bon cop de falç!

Ara és hora, segadors!  
Ara és hora d'estar alerta!  
Per quan vengui un altre juny,  
esmolem ben bé les eines!

Bon cop de falç! Bon cop de falç!  
defensors de la terra! Bon cop de falç!

Que tremoli l'enemic  
en veient la nostra ensenya!  
Com fem caure espigues d'or,  
quan convé seguem cadenes!

Bon cop de falç! Bon cop de falç!  
defensors de la terra! Bon cop de falç!

- Els espanyols no volen ni matrícules de cotxes "no espanyols". Qualsevol ciutadà pot comprar un cotxe matriculat en una altre comunitat autònoma i rematricular-lo amb les sigles de la seva. Tanmateix, els espanyols no ens estimen i rebutgen les sigles B (Barcelona), BI (Bilbo i Biscaia) o SS (Sant Sebastià i Guipuzkoa), és a dir, els cotxes de les comunitats dels socis del PP.

- Traduïm de l'ABC del 17-7-96: "L'Ajuntament de Manresa va decidir ahir que la bandera espanyola no onejarà en el Consistori el pròxim 11 de setembre, Diada Nacional de Catalunya. Aquest disbarat, que fou una proposta d'Esquerra Republicana de Catalunya, el portaveu de la qual es va permetre fins i tot dir que "llevarem una bandera que no ens agrada", i d'Iniciativa per Catalunya, no s'hauria de permetre. Que onegin en exclusiva les banderes regionals no és que sia només un intolerable menyspreu a la bandera que ens uneix a tots, sinó un fet clarament inconstitucional, com amb molt d'encert va assenyalar el portaveu del PP." Tanmateix no hi haurà bandera

forastera a Manresa l'Onze de setembre. Visca Manresa!

- Per primer cop se celebra a Tuis (Rosselló) el Festival Líric de les Dues Catalunyaes, un festival apadrinat per Josep Carreres i el director d'orquestra Daniel Tosi. Hi participen trenta-un joves talents del *bel canto*, des d'Alacant a Perpinyà. Els recitals, un total de dotze, es faran cada dissabte a les nou de la nit, a l'església de Nostra Senyora de la Victòria i a la capella de Sant Sebastià. El repertori: Mozart, Verdi, Donizetti, Bizet... El preu del concert és força baix, per atreure l'atenció del públic: 50 francs els adults, 40 els estudiants i 25 els menors de 12 anys. El nombre de places és limitat: és recomanable fer reserva: Aldeca, tel 93 322 16 38. Ω

Restaurant  
**CAN TOMEU**  
CUINA MALLORQUINA

Plaça Peralada, 14  
Tel. 58 33 03 • 07200 FELANITX

## DESTIL·LERIES

## MOREY

## AM

FÀBRICA DE LICORS

c/ 16 de juliol, 54  
Polígon Son Castelló  
Tel. (971) 75 67 07 - 75 69 79  
Fax (971) 75 00 33  
07009 PALMA DE MALLORCA

Aquesta és  
l'autèntica  
**ESTRELLA**  
de Manacor

Serveis  
de Preimpressió

filmació PC i Mac

Barrera, 54 • Tel. (971) 73 26 51  
07014 Palma de Mallorca

## TOT LLIBRES

De Mallorca, S.L.

Caty Cardell

c/ Sant Cristòfol, 28  
S'ARENAL Tel. 44 29 38



**Canyamel**  
Mobles  
i complements

Faust Morell, 10 • Tel. 46 57 33  
07005 Ciutat de Mallorca

## PERSIANES SALAS

persianes de plàstic i alumini  
portes plegadisses • venecianes  
cortines de fantasia  
Fusteria d'alumini

c/ Francesc Martí Mora, 41  
Telèfon 45 48 66 • 07011 Palma



## RESTAURANT PIZZERIA

c/ Isabel Garau, 47  
Tel. 85 02 64 • Fax 85 04 53  
07458 Can Picafort (Mallorca)





## Desheretats

MIQUEL JULIÀ I PROHENS

**Q**ue les Illes Balears produeixin més riquesa que cap altra nació o regió de l'Estat espanyol no és cap secret per a ningú. Superen i tot la mitjana europea! Vol dir això que els ciutadans mallorquins som els més rics d'Europa? Que d'aquest agre de la terra en som els hereus? Antigament a Mallorca, d'acord amb el nostre dret foral i sistema successori, el primogènit de les famílies, pel fet d'esser-ho, es convertia automàticament en hereu únic i, a la mort del pare, ocupava el lloc privilegiat del difunt i contraia tots els drets i deures del finat. Tot, per tal de continuar i preservar la subsistència del patrimoni familiar, sobretot l'agrícola. Els altres fills, pel sol fet d'haver nascut en segon o en desè lloc, es convertien en "legitimaris" i només tenien dret a la quarta part del valor dels béns de l'hereu difunt repartida entre tots, la "llegítima". Així, en néixer, per mor de la cronologia d'una casualitat, uns pocs dels nostres avantpassats ja es convertien en rics i tots els altres, en pobres, en desheretats. Com avui?

Desheretats avui són aquells, la llavor dels quals va caure en terreny rocós, arran del camí o enmig dels cards a Somàlia, Perú, Burundi o Etiòpia, que, sense cap mèrit ni culpa, van morir víctimes de les ambicions de clans i de traficants d'armes; desheretats són, com molts altres milions de fugitius de la fam i la misèria, els marroquins que se juguen tot el poc que els resta per un mal plat de lleties o per la fatalitat d'un narcòtic al cos i una cinta adhesi-

va als morros; desheretats són els multimilions que pellenen damunt els femers dels rics les deixalles de fam i, molts de pics, d'epidèmies incontrolades; desheretats són els més de vint-i-tres mil mallorquins aturats, que encara ara toquen a la porta d'uns empresaris, el patrimoni d'alguns dels quals s'infla de buidor pàtria i fraternal; desheretats són àdhuc el 95% dels joves que, tot i fruir en aquests moments estiuencs d'un contracte temporer, no tenen cap futur.

Desheretades són també, talment com els esmentats, les nacions sense estat, englotides per l'imperialisme d'una nació constituïda en estat, com ho ha estat Bòsnia, ho és Txetxènia i continuarà essent-ho la nostra mateixa Comunitat, el nacionalisme de la qual, igual que el de tots els Països Catalans, lluny d'esser realment assumit dins Espanya, hi esdevé un problema i un perill per a la democràcia, segons Vidal-Quadras, "per a l'autocràcia d'Espanya", voldria dir.

**A**vui, qui és l'hereu? Hereus són els especuladors internacionals i mallorquins, aus repinyaires dels nostres paisatges, nostre més preuat patrimoni, o, de rebot, de multimilionàries indemnitzacions, que pagam tots els pobres legitimaris; hereus són tots els polítics que cavalquen sobre la farsa i el cinisme, la mà esquerra al poder i la dreta al calaix i al privilegi, entre multitud d'alienats que els voten; hereus són els Morales, Bergas i altres presumptes estafadors, que llavoren milers de milions sovint

a petits estalviadors; hereus són els narcotraficants que xuclen impunement la sang roja dels drogaddictes i la blanquegen; hereus són personatges com els Cañellas, Berastains i altres tipus, vitalicis usuaris, amb trucs i baldufes, de fundacions i patrimonis "meravellosos"; i... hereu és, encapçalant la comitiva, el Govern espanyol i l'engranatge polític estatal, desheretant el mateix primogènit de les Balears, el seu poble, a força d'imposts, censals i restriccions. La UIB n'és un testimoni.

**A**ra bé, pot fer alguna cosa el Govern Balear per als més desheretats mallorquins, els aturats sense futur? Aquells qui no poden treballar ni de "missatges" a la pròpia finca? A la finca on s'hi posen les aus de tot el món? És cert que "tota persona té dret al treball i a la protecció contra la desocupació" (Declaració Universal dels Drets Humans, art. 23-1); però també ho és que dins les nacions els primers que hi tenen dret són els seus ciutadans. A les Balears, nació natural dins el conjunt dels

Països Catalans, com més nous llocs de feina es creen, més mallorquins aturats hi ha. Enguany n'hi ha mil tres-cents més que l'any passat. Es que ni els fills de l'hereu tenen cap preferència? En temps de feina a balquena obrírem les portes als forasters; avui, en temps de carestia, és just que aquests envaïxin els escasos llocs de feina per als seus amics forans, familiars, coneguts i paisans? Es justa aqueixa autèntica pirateria laboral? L'Estat defensa Andalusia dels marroquins; a nosaltres, qui ens defensa? Des del Blue-Bar de Torrenova fins a la Croisantièrie (abans bar Alcalà) de les Avingudes, Mallorca està plena de camareres i camarers que no entenen ni atenen els clients mallorquins en llur propi idioma i encara els enfloquen insolents: "Hable castellano!" Cal demanar permís per entrar a qualsevol casal. Només els lladres assalten i escometen. Obligació és del Govern Balear exigir el passaport del respecte i de la integració; els qui boten per sobre aquesta porta són lladres. Deure és del nostre Govern reservar lloc als d'aquí, perquè es puguin seure a la taula de l'administració pública i a qualsevol taula; o al menys servir-hi. Amb preferència. La nostra llengua ha d'esser la pedra de toc per no crear, com diu M. López Crespí, "fugitius dins la nostra pròpia terra". El Govern no pot esbucar les torres de vigilància. Ni ens podem acotar i ajupir a la inacceptable realitat del refrany: "Hostes vendran, que de casa ens trauran". Ω



ESPANYA ÉS UN MAL NEGOCI

## La pau a Euskadi

JAUME SIMONET I BORRÀS

**M**onsenyor Fernando Sebastian, arquebisbe de Pamplona i vicepresident de la Conferència Episcopal Espanyola, ha dit aquests dies que és partidari de cercar tota mena de mitjans humans per dialogar amb ETA i trobar una sortida pacífica al gran problema que avui té Euskadi i, d'aquesta manera, aturar la violència, tant d'una part com de l'altra. A aquesta idea generosa, compartida per la majoria del poble basc, no li han mancat els bramuls dels sectors espanyolistes més recalcitants, que critiquen i condemnen les paraules d'aquest home bo, que no desitja altra cosa que la pau per al seu poble. Per aconseguir-la, l'única solució, és la no violència, tan per part d'ETA com per part de les forces repressives que l'Estat espanyol té estacionades a Euskadi. I que els representants d'ETA i els de l'Estat espanyol s'asseguin a la taula de negociacions per restablir la pau entre Euskadi i Espanya.

Si no es fa així, fa trenta anys que estan en guerra i corren el risc d'estar-ne trenta anys més. Això seria ben feixuc per a l'orgullós poble basc, la gran il·lusió del qual és viure en pau i llibertat. Fa massa anys, però, que no viu en pau permor d'ETA, ni viu en llibertat permor d'Espanya.

La pau pot arribar a Euskadi, sempre que una de les parts implicades, en aquest cas la invasora, no hi posi traves. Però n'hi posa, i així no hi pot haver pau.

El més greu del cas és que hi ha milers de famílies destrossades, tan d'un bàndol com de l'altre, i que, amb els anys, n'hi pot haver moltes més, per la intransigència i caparrudesa d'uns espanyols a qui convé que la cosa segueixi i d'aquesta manera tenir una justificació per continuar enviant-hi els seus cans de brega. Amb aquesta excusa, a les darreries del franquisme es va organitzar *El Batallón Vasco-Español*, i en temps del socialisme es va organitzar el GAL, organitzacions en les quals militars espanyols, amb doblers pagats pel poble anomenats "fons reservats", segrestaren, torturaren i assassinaren una gent que mai no havia estat jutjada i molta gent que no havia tingut res a veure amb ETA ni amb el problema basc.

Negar-se a negociar i voler justificar l'ocupació policial d'Euskadi, ha significat l'enriquiment dels caps policials, que s'han inflat de guanyar duros amb el contraban, la tortura i l'assassinat, cosa que ha escandalitzat els demòcrates i pacifistes.

Els espanyols han fet i desfet tota la brutor que han volgut. I ara, quan un arquebisbe diu que les dues parts enfrontades s'han d'asseure a parlamentar per aconseguir la pau, els espanyols diuen que res de res. Això pot fer pensar que als espanyols no els interessa que el terrorisme s'acabi. Els espanyols saben que si els abertzales deixen les armes i es posen a fer feina per la independència d'Euskadi, l'Estat espanyol està perdut. Record les paraules del meu amic, el capella Jaume Santandreu: "a l'Estat espanyol no li fa por el terrorisme, el que tem de bon de veres és l'independentisme."

"Les persones que lluiten per la llibertat del seu poble no són terroristes, són guerrillers." Aquestes paraules les va dir l'any passat, en la seva darrera estada a la Ciutat de Mallorca, mossèn Xirinacs, un home que, pel seu pacifisme, fou proposat en diferents ocasions per al Premi Nobel de la Pau.

Mentre els espanyols no baixin del carro, que ningú es cregui que ETA deixarà les armes i s'entregarà així per les bones. Això no ho fan els guerrillers. Si en un moment no gaire llunyà es canvien les armes per una taula negociadora, la pau pot arribar. Mentrestant, Espanya seguirà essent un mal negoci. Ω

## CONDEMNÀ

A LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ



Peritatge lingüístic realitzat per:  
Antoni Artigues  
Gabriel Oliver (Biel Majoral)  
Maria Conca

**Condemna a la llibertat d'expressió inclou la crònica del judici feta per Carles Hèctor Hernández i Maria Teresa Sureda, el peritatge lingüístic dels articles denunciats realitzat per Antoni Artigues, Gabriel Oliver i Maria Conca, els articles de Jaume Sastre denunciats per Ventura Rubí, retalls de premsa, dibuixos i fotografies. El preu és de 700 pessetes; també hi ha un preu d'ajut de 1.000 pessetes. El podeu trobar a les llibreries de Ciutat o telefonant al 26 50 05.**

**Immigrant! Els teus fills són tan mallorquins com els fills dels mallorquins. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barri.**





## L'esperit republicà

EN JOAN QUETGLES, professor de Filosofia

### La història amagada. Els Estats Units d'Amèrica (III)

**A**llò que més els importa amagar a les tres grans Centrals hispanes —Romans, Marxistes i Espanyolistes— és el procés de formació de la nació nord-americana. Els llibres de text d'Història de l'escola espanyola (d'escola catalana, pròpiament, no n'hi ha) inclouen la Revolució americana dins el procés general de les denominades *Revolucions burgeses*, com he dit en un article anterior. Per motius diferents, les tres Centrals s'esforcen a amagar o tergiversar l'origen protestant del procés democràtic de les colònies angleses de Nord-amèrica. Preferentment, presenten una història descriptiva on els fets històrics són accidentals o causats per una estranya mecànica de la Història. **Presenten com si fos accidental allò que fou, precisament, la gènesi d'un procés democràtic indeturable que va canviar el curs de la Història Universal.** Per veure allò que hi ha d'extraordinari en aquell procés, em permetreu que faci els següents aclariments.

1r. Al segle XVII, la primera onada d'emigrants a Nova Anglaterra fou per motiu d'aconseguir la llibertat religiosa. D'acord amb un pacte subscrit pel rei i pel Parlament, aquells puritans podien fundar colònies on els colons estructuraven unes noves societats d'acord amb l'esperit calvinista que proclamaven. (Tot i que ara no podem entrar en el tema, hem de tenir present que el Calvinisme havia impregnat fortament tota la societat britànica. Considerem que la primera gran revolució anglesa, a l'any 1640, es feia en nom dels principis calvinistes i que Cromwell mateix era de confessió puritana.) Certament, no només eren colons puritans els qui emigraven;

nombroses sectes protestants **dissidents** també cercaven el recer de la llibertat de les terres nord-americanes (fins i tot hi havia colònies catòliques!).

2n. No només hi havia diversitat d'esglésies. Un altre fenomen extraordinari fou la victòria memorable contra qualsevol temptació de confrontació ètnica entre els diversos grups per motiu de les diferències de la seva nacionalitat d'origen. Els emigrants del *Mayflower*, el quals es varen juramentar per a constituir una societat lliure, estava formada per anglesos i per holandesos. Era tot un símbol. De seguida, arribaren grups dissidents de tota l'Europa **nòrdica** a la recerca de la llibertat religiosa: escocesos, holandesos, flamencs, alemanys, suïssos, danesos, noruecs, suecs, bàltics i, finalment, la gran onada dels hugonots francesos a partir de la gran matança de la *Nit de Sant Bartomeu*.

3r. **La Declaració dels Drets Humans i la Declaració d'Independència daten de 1776, però l'establiment i exercici d'aquests drets varen ésser forjats pels homes i dones de les colònies britàniques al llarg de més de 150 anys.**

4t. Els principis d'igualtat i de llibertat ja estaven dins l'entranya calvinista; i no com una declaració *legalista*. **L'exercici de la igualtat i de la llibertat del cristià implicava ja immediatament la igualtat i la llibertat social i política** (segons l'*Enciclopèdia Britànica*, a finals del segle XVII, els principis calvinistes eren els dominants en un 85 per cent de les colònies de Nova Anglaterra).

5è. Les segones grans onades d'immigrants fou per motius so-

cials. Els pobres i els sense feina anaven a les colònies per defugir la seva condició social. **Però així com a la resta del món —incloses les colònies altres que les de Nova Anglaterra—, continuaven sense accés a la llibertat essencial, que és l'econòmica, a Nova Anglaterra s'establia, de fet, el principi del Dret a la Propietat en base al propi treball personal.** Els nous immigrants, sense discriminació per motiu de religió, de nació, o de condició social, podien accedir —i accedien per centenars de milers! — a la propietat de la terra. **Es tractava de fer uns nous sementers i aixecar la pròpia casa.** Al 1740, la població de Nova Anglaterra era de 1.250.000 habitants. Pot semblar una xifra modesta, però és reveladora si considerem que, a la mateixa època, els colons de la Nova França (el Canadà) eren uns 54.000. **També és molt revelador que al llarg de tot el segle XVII els colons espanyols de tots els virregnats no sobrepassessin la xifra de 100.000 (cent mil)!**

6è. Continuem amb l'estadística demogràfica. Al 1770, poc abans de la Independència, la població era de 2.200.000 habitants. Deu anys després la xifra pujava a 2.780.000. I al 1826, any de la mort d'En Thomas Jefferson, l'explosió demogràfica abasta la xifra d'onze milions de persones! **Els llibres d'Història hispanos continuen enganyant els estudiants: presenten el fet com un pur accident no significatiu.** "Hi va haver un gran creixement de població perquè hi havia molta terra", diuen. **La realitat és que el flux migratori cap a la nova República va esdevenir el desplaçament de pobla-**

ció més gran de la Història.

7è. **DEMOCRÀCIA DIRECTA.** Aquelles colònies puritanes no només es dotaven a si mateixes de les normes socials i polítiques. No tenien res a veure amb una imaginària Arcàdia feliç. No eren una bassa d'oli. **Des del començament, els membres d'aquelles colònies —majorment grangers, menestrals i botiguers— es varen veure impel·lits a una pràctica constant de la democràcia directa en ordre a resoldre les nombroses contradiccions que els provocava la canviant realitat social.** Per a trobar un precedent històric, s'havia d'anar a les ciutats gregues del s. V a.C.

8è. **AVANTGUARDA INTEL·LECTUAL.** Les centrals ideològiques hispanes —així com també les franceses— sempre donen per inqüestionable la superioritat intel·lectual "d'Europa" (no s'atreveixen a dir "de Espanya") respecte dels Estats Units. Però la realitat històrica és que **aquelles colònies de Nova Anglaterra es varen situar a l'avantguarda del pensament.** Aquesta realitat històrica amagada per l'Univers hispà és, al meu parer, la qüestió que hauria de quedar aclarida i difosa dins el nostre Univers català.

A mitjans del s. XVIII, les modestes ciutats de N.A. (Filadèlfia, la més gran, 40.000 hab., Nova York, 25.000) podrien semblar una continuació de les angleses. Just per això, ja se situaven a un nivell intel·lectual superior al

de la resta d'Europa. De conformació cultural semblant a les de les ciutats angleses, dic; però, **mentre a Escòcia i Anglaterra el llevat calvinista trobava forts obstacles per a la seva expansió, tota una altra era la situació a les colònies.**

No només el percentatge de gent alfabetitzada era més elevat que el de la metròpoli. **La pràctica constatat de la democràcia directa provocava entre les classes populars una apassionada demanda d'informació sobre tots els ordres de la vida.**

9è. **En Roger Williams, un exemple aclaridor.** Els puritans de Salem, oblidant-se de les persecucions que ells mateixos hagueren de patir a la Mare Pàtria, reunits en assemblea, es mostraren intolerants respecte dels qui professaven principis religiosos diferents als seus. En Roger Williams, a qui havien elegit com a pastor, va predicar la separació de l'Església i de l'Estat, i **va reclamar una absoluta llibertat religiosa, no solament per als cristians, sinó també per als jueus, turcs i pagans, els quals havien de gaudir dels mateixos drets civils i polítics que els cristians.** *La consciència de l'home pertany a ell mateix, no a l'Estat.* Proscrit i perseguit, En Williams va abandonar Salem, i, amb alguns dels seus seguidors, va fundar la ciutat de Providence a Rhode Island, on tots els que patien persecució per causa de les seves creences trobaven refugi. (continuarà) Ω

## L'ESTEL de Mallorca

**EL MILLOR SUPORT PUBLICITARI  
DE LA VOSTRA EMPRESA  
A MALLORCA**

**ANUNCIAU-VOS-HI !!**



**TIEN 21**

Especialistes en  
electrodomèstics

**ELECTRÒNICA  
MOREY, S.L.**

Caritat, 4 • Tel. 82 71 82 • Fax 58 34 59 • FELANITX



Sastreria  
Confeccions

c/ Guàrdia Civil, 4  
Telèfon 65 36 49  
SANTANYÍ  
—Mallorca—

KÜCHENMÖBEL

RENOVIERUNGS-  
ARBEITEN

**SA BOTIGUETA**  
MOBLES DE CUINA I BANY

Carrer de sa Plaça, 19  
Telèfon (971) 58 08 40  
Fax (971) 58 26 03  
07200 FELANITX

**El Cisne**

Tintoreria • Rentat en sec  
Pell • Ant • Catifes

Carrer Campos, 22  
Tel. 58 12 99 • FELANITX

**AIGUA POTABLE  
A DOMICILI**

Als termes de Ciutat,  
Marratxí i Llucmajor

**Telèfon 742768**



SABÍEU  
QUE...

... la directora de l'Archivo Histórico Nacional ha dit que seria una "heretgia" tornar a Catalunya els arxius de la Generalitat robats per Franco?

ΩΩΩ

... la meitat de les medalles guanyades en nom d'Espanya a les olimpíades són d'esportistes catalans? Si també descomptam les dels bascos, els espanyols es queden amb tres o quatre medallones de no res.

ΩΩΩ

... segons un diari de Madrid el rei d'Espanya passetja un rellotge a les regates que costa entre 300.000 i 500.000 ptes.?

ΩΩΩ

... el Partido Andaluz de Cataluña ha oferit la presidència a Vidal-Quadras? Aquest partit només s'ha presentat a les eleccions autonòmiques de 1988, en què va arrebregar 5.000 vots.



A. VIDAL QUADRAS

ΩΩΩ

... els xarnegos d'Acción Cultural Miguel de Cervantes han felicitat Vidal Quadras i han acusat el PP de renegar de les idees que defensaven?

ΩΩΩ

... les Joventuts de Convergència reclamen la reforma de la llei de normalització lingüística? Entre d'altres coses, demanen unes quotes obligatòries de català als cinemes.

ΩΩΩ

... ara farà tres anys Vidal-Quadras va expressar el seu acord amb la fixació d'aquestes quotes, i Aznar el va fer rectificar?

ΩΩΩ

... els mallorquins van introduir les carxofes i les col·loris a l'Argentina?

ΩΩΩ

... la revista Ressò de Campos ha fet un homenatge al poeta campaner Damià Huguet?

## ELS JUEUS ALS PAÏSOS CATALANS (I IV)

# L'Antisemitisme en el feixisme espanyol

### Els catalans denunciats com els jueus: Els judeocatalanes

Alguns periodistes franquistes, com l'antic lerrouxista Antonio Martínez Tomas, presentaven als lectors de la zona franquista una Catalunya en camí d'esser envaïda pels jueus. Així, en un article titulat *Maniobra del judaïsme en España*, Martínez Tomas escrivia:

"En 1935 llegaban ya a 11.000 los judíos aposentados en Barcelona, y a 4.000 los dispersos por diversas poblaciones de Catalunya, por la cual mostraban los peligrosos intrusos una predilección de mal agüero. En algunas poblaciones de la costa catalana como por ejemplo Tosa de Mar los judíos constituían ya colonias bastante numerosas.

"(...) En Barcelona establecieron una sinagoga en la calle Muntaner, y por primera vez después del edicto de los Reyes Católicos volvieron a resonar bajo nuestro suelo las preces rabínicas.

"(...) Cuando estalló la guerra entre las dos Españas, —la bastarda i la auténtica—, el plan para someter a la esclavitud de los semitas nuestro desgraciado país estaba en pleno desarrollo, (...)

"Más de 50.000 hebreos hay ya establecidos entre Catalunya i Levante. —Països Catalans—. A la mayoría de ellos se les ha nacionalizado, sin cumplir los requisitos previos por la ley. (...)

Tanmateix, aquesta invasió de Catalunya pels jueus "maniobra del judaïsme contra Espanya", segons l'articulista Antonio Martínez Tomas, seria vençuda per "La espada invicta del Caudillo"

"Peró por fortuna, el fin de este siniestro imperio de Israel es ya eminente. La espada invicta del Caudillo, como la del Arcangel, abatirá el día de la victoria próxima la cabeza maldita de la bestia israelita, que durante más de cuatro siglos ha estado esperando el momento de vengar en España sus rencores bárbaros." (62)

El catalanisme, el moviment nacionalista català, era presentat en la zona franquista com a obra del "judaïsme".

Per exemple, en el setmanari *Domingo*, el seu redactor en cap, Luis Antonio de Vega, publicava un llarg article titulat *Roble i Aca-cia El regionalismo en los protocolos de Sió*, al qual pertanyen aquests paràgrafs que traduïm:

"El veredict de procés de Basilea m'ha inclinat a llegir una

altra vegada les planes d'una edició francesa dels *Protocol dels Savis de Sió* (*Les Nouvelles Editions Nationales*) i en el protocol XII he trobat una línia que ja amb anterioritat havia llegit i a les que no es possible plànyer importància en el sagnant propòsit de dominació maçònica a Espanya.

"Tracte el Protocol XII de la Premia i de la influència que ja Sió hi tenia a les darreries del segle XIX, de la manera de fer créixer aquesta influència, de les persecucions tributàries i del joc, no doble, sinó triple que podia —i a l'entendre dels Savis de Sió, s'havia d'exercir en els periòdics.

"Quasi al final del protocol esmentat, una dotzena de retxes assenyalava la conducta d'Israel en relació al regionalisme.

"El nostre pla —diu— ha de ser especialment aplicat en regions i províncies. Hem d'excitar ambicions i esperances oposades a les de les capitals dels estats, presentant-les com a tendències i aspiracions regionals.

"Aquest pla, en les Províncies Basques, fou posat en pràctica immediatament després de celebrada l'Assemblea de Basilea i fomentat a Catalunya d'una manera especial, com convenia als Savis de Sió, i a les altres regions espanyoles en el moment que la descomposició interna de la nació els feu entreveure algunes possibilitats d'èxit. A Galícia, a València i fins i tot a Andalusia, on se va pretendre donar-li una orientació desbaratada, però que, malgrat l'incongruència manifestada, va trobar paladí que l'aguantés i revistes madrilenyes que donessin acollida a les insensates elucubracions.

"(...) Ni a Galícia, ni a València i a Andalusia aconseguiren els Savis de Sió ni els seus mujiks d'Espanya èxits estimables.

"A les línies següents a les que hem reproduït dels Protocols, a fi que no hi hagués cap dubte de la mà que impulsava els regionalismes —disfressa del separatisme en tots els casos, fins i tot en aquells que eren qualificats de "sans"— afegeix:

"Serem nosaltres mateixos els qui inspirem aquests maniobres.

A Catalunya no sols les inspiraren, sinó que les dirigiren per mitjà d'agents directes, com el maçó Macià, el maçó Companys i l'israelita Bloch, tan estretament vinculats a la política sionista, els dos primers en la seva qualitat d'alts graus de la francmaçoneria i el tercer com a individu pertanyent a la secta que anima el regionalisme amb l'ocult propòsit de fer-se amo del govern del món.

"I aclareixen encara més la seva intervenció futura en les rebel·lions de les províncies contra les metròpolis:

"Naturalment que el mitjà serà sempre el mateix: la nostra labor d'agitació.

"La labor d'agitació dels assembleistes de Basilea que ha costat al món, rius de sang i inquietuds permanents: intent separatista a Renània, maniobres autonomistes a Alsàcia-Lorena i a Bretanya i, en darrer i destacadíssim terme, la revolució espanyola.

"(...) En el vertader programa de dominació universal, alguns dels agitadors separatistes sabien perfectament —els catalans de l'Esquerra— el fi que se perseguia. Uns altres —els separatistes bascos— eren suficientment imbecils per ignorar-los; però la maldat dels uns i la petulància insensata dels altres resultaven igualment útils als Savis de Sió, que no són persones que desaprofitin cap oportunitat per aconseguir l'èxit definitiu.

"Fins que no haguem aconseguit la plenitud del nostre poder, haurem d'utilitzar sovint un estat d'opinió en que les capitals dels Estats siguin encalçades per l'odi popular que els nostres agents promouran a les províncies.

"Aquest propòsit fou orientat d'una manera perfecta, al manco a Espanya, on a vèries províncies se va inculcar un odi insensat envers Madrid del que els agradaria saber que no en queda res per verd. Cap ciutat fou calumniada de manera tan vil com la capital de la nostra pàtria, la principal víctima, hores d'ara, dels Savis de Sió i de les seves terribles doctrines.

"Amb tant diabòlica manera actuaren els Savis de Sió, sobre la insentatesa de cert subjectes, que en alguna ciutat de cent mil habitants aconseguiren incrustar en

els durs cranis regionalistes la idea que la seva població era l'autèntic llombrícol del món i que comparat amb ells, la capital d'Espanya, malgrat el seu milió d'habitants no passava d'esser un Jlogaret de Castella.

"Així —acaba el paràgraf del Protocol que s'ocupa dels regionalismes— quan arribi el moment definitiu no els serà possible a les metròpolis posar-se a discutir fets consumats als que la majoria de la províncies hauran donat el seu vist-i-plau." Amb allò que se refereix a Espanya, no només havien aconseguit que determinades províncies se contaminessin amb el verí de Basilea, sinó que fins i tot aconseguiren sembrar la confusió dins l'esperit de la metròpoli, a qui s'intentava, en desgraciades ocasions amb èxit, convèncer que els seus designis universals havien de cedir el pas al sentimentalisme rural i terrible dels regionalistes.

"Qualque cosa s'havia de trencar en les sinistres aspiracions de la serp simbòlica i fou allò que rompé el referent a la majoria de les províncies. Foren, com sempre, com ho tenen anunciat les Escriptures, els menys en la terra dels més.

"De totes maneres, aquests Protocols ens són útils per qualque cosa més que per denunciar un propòsit sospitat, per afirmar que els regionalismes —els separatismes perquè no es necessari cercar mals noms a aspiracions tan manifestes— són aliats i servidors d'aquells que ploren al costat del Mur de les Lamentacions, argüeixin que no hi ha cap prova que els catòlics dissidents de Basconia i els maçons de Catalunya obeïren un mateix impuls.

"No ho afirmem nosaltres. Són els propis Savis de Sió els qui ho pregonen. I ells per els seus fins no fan distincions entre arbres simbòlics, el mateix els dóna l'acàcia que el roure." (63)

En el mateix setmanari, *Domingo*, uns quants mesos després, el mateix redactor en cap declarava que el cultiu del "dialecto catalán" era emparat pel judaïsme, d'acord amb els famosos Protocols:

"Aquí y en la orilla mediterránea, al amparo de ciertos protocolos, cuya autenticidad se discute airadamente en la tierra entera, se cultivaban los dialectos como si fueran bacilos de una peste con la que, des de siempre, tenían meditado contaminar nuestro robusto sentido nacional. Al morbo separatista le iba

**Recorda !!**  
Quan hagis llegit aquest periòdic, si no en fas la col·lecció, regala'l a un amic, veí o parent. El país ho necessita.



bien el clima de los dialectos (...) (64) Però no s'aturava aquí la suposada influència dels judaisme en al catalanisme. En el diari ABC, de Sevilla, l'escriptor franquista Juan Pujol, en un article titulat *Cuando Israel manda*, denunciava com a jueu Lluís Companys, President de la Generalitat de Catalunya:

*Judio és Companys -descendient de judios conversos, y no hay más que verle la jeta para comprobarlo, sin necesidad de más exploraciones en su arbol geneológico.*" (65)

De l'acusació de judaisme, no se'n salvaven tampoc els catalanistes de dreta. El mateix Juan Pujol, en un article titulat *El Pulpo*, dedicat al partit català conservador, Lliga Catalana, denunciava, com a jueus, Francesc Cambó i altres líders d'aquest partit:

*"Las cosas se aclaran un poco si se vuelve a un punto que siempre es esencial: los jefes de esa organización aviesa son judios. Entendámonos. No de religión. No professan realmente ninguna. Sinó de raza. Y tienen y han tenido conexiones financieras con la juderia extranjera."* (66)

En el mateix setmanari hom troba un llarg article dedicat als catalanistes conservadors. L'autor, anònim, hi afirma l'existència a Catalunya d'una massa de "judeo-catalanes", que era precisament -declarava- la que ha nutrid el separatisme" Heus ací el text íntegre d'aquest article:

*"Reflejos*

*"Catalanes i catalanes*

*"Cuando se habla de los catalanes, de su conducta pasada y de su actividad en la retaguardia, es prudente establecer una distinción: la de los que antes del alzamiento nacional peleaban allí per España, entre el desamparo de los Gobiernos i la hostilidad de todos los elementos que predominaban en la propia Cataluña. Esos buenos españoles de Catalunya no eran pocos: carlistas, monárquicos de Renovacion Española, del Bloque Nacional, estudiantes que en la misma universidad sostenien*

*verdaderas batallas contra el separatismo traidor. Puede addivinarse que esta actitud española -sobre todo en los últimos tiempos- no era cómoda. En la medida que presentaba un riesgo evidente, debe procurarse ahora separar siempre en la hostilidad a esos patriotas y compatriotas nacidos en Cataluña, de la masa general de judeo-catalanes de que se ha nutrido el separatismo, y que formaba, el núcleo central de la abominable y profundamente dañosa Lliga Regionalista. En Cataluña hay una enorme parte de población de origen judío. Esto des de hace siglos, des de la época de San Vicente Ferrer, y luego de su expulsión. Judíos conversos, diseminados entre el resto de los habitantes y que agrupados en los centros urbanos, han acabado por emmascarar a la verdadera población catalana de procedencia rural. Y modernamente habia en Barcelona dieciseis mil judios ya sin careta, principalmente alemanes, a raiz de las medidas de Hitler. Los hábiles, los que al ver perdida la partida -des de los primeros dias del movimiento- se han pasado a nuestra zona y se multiplican allí donde pueden prestar algun servicio, son casi todos judeo-catalanes. Los otros son los que han sufrido por España en sus intereses, en su vida o en la de los suyos. La lista seria larga. Afortunadamente para la unidad de la España inmediata es bueno que sea así."* (67)

L'antisemitisme a l'Espanya franquista, acabada la guerra civil, continuà mantenint-se en vigor. El mateix general Franco, en els seus discursos, hi feia referència, i Carrero Blanco el denunciava com a fomentador dels separatismes. Només desaparegué quan Hitler perdé la guerra. Fins aquell moment, els catalans continuaren essent denunciats com a jueus. Ω

(62) Domingo (San Sebastian, 3 abril 1938, p.13

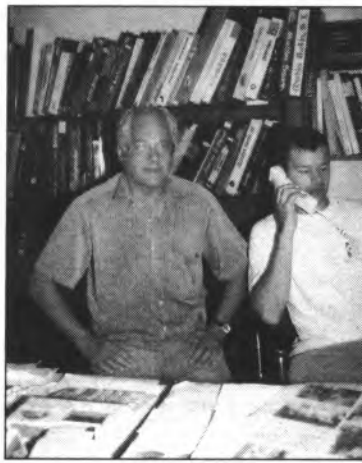
(63) Ibid., 13 febrer 1938, p.5.

(64) Ibid., 28 novembre 1937, p. 5.

(65) ABC (Sevilla) 20 desembre 1936, p. 3.

(66) Domingo (San Sebastian), 4 abril 1937, p.1.

(67) Ibid., 21 març 1937, p.1.



En Gabriel Uguet regenta des de fa quaranta anys la Botiga de Mobles Uguet, a Felanitx. Són pare, en Marc Huguet la va obrir fa setanta anys; el seu fill Marc, a la fotografia, continuarà amb el negoci.



Na Coloma i na Maria regenten des de fa tres anys la Perruqueria Unisex Nova Imatge, al centre de Felanitx.



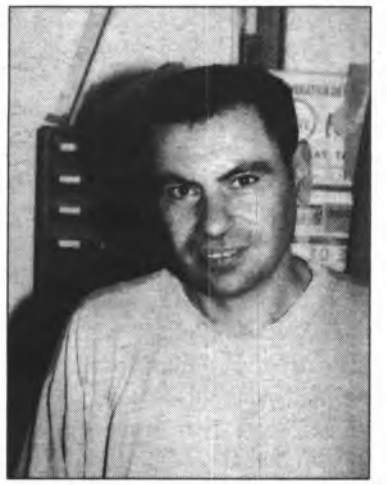
Fa un any que na Matilde Collado va obrir L'Estel, una botiga de roba infantil, a l'avinguda de la República Argentina, a Felanitx.



N'Antonia Canet va obrir ara fa cinc anys la Floristeria Ciclamen, al Passeig de Felanitx.



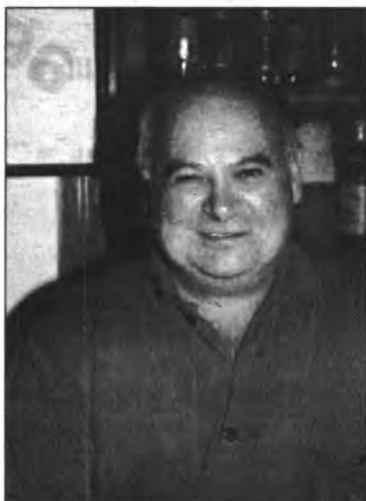
En Joan Mas és l'amo del Bar Les Palmeres, a la plaça de les Palmeres, a Felanitx. A més de begudes, despatxen berenars i dinars. El menú val 750 pessetes.



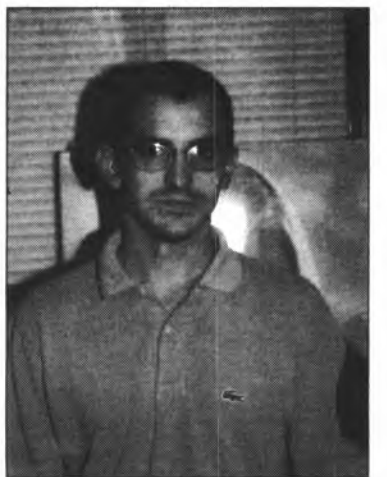
No fa molt que en Miquel Mestre ha obert una fusteria a la barriada del Convent, a Felanitx.



Fa dos anys que en Miquel Bordoï regenta la Perfumeria Bordoï, a Felanitx. Abans era d'en Rafel Bennàsser i a principis de segle era l'Estanc de can Manxa.



En Salvador Adrover regenta des de fa vint-i-dos anys el Bar Can Pol, a la barriada de sa Torre, de Felanitx. Abans, aquest bar era d'en Joan Pol.



En Pep-Lluís Rúbio regenta des de fa setze anys la Perruqueria Unisex Rubio, a Felanitx. Abans estava al carrer dels Horts, ara al carrer Major. És una de les perruqueries més modernes i espanyoles del poble.

## L'ESTEL de Mallorca

**EL MILLOR SUPORT  
PUBLICITARI DE LA  
VOSTRA EMPRESA  
A MALLORCA**

**ANUNCIAU-VOS-HI !!!**

## TENNIS SON RIGO

Tennis	Squash
Futbol-sala	Volei
Hàndbol	Mini-golf
Petanca	Tennis taula
Cir. footing	Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66  
Sometimes • Palma de Mallorca

## Colonie

MOBLES I DECORACIÓ

Katharina Wendlandt

c/ Sebastià Vila, 9 • 07650 Santanyí  
Mallorca / Balears  
Telèfon i fax 65 38 94



# GANDHI, EL SEPARATISTA (XXIV)

## Arsenal de la defensa no violenta: protesta i persuasió

### C. Gestions col·lectives

14. Enviament de delegacions. Sota el franquisme, els treballadors en vaga realitzaven assemblees (no legals, però públiques) i triaven democràticament llurs representants (sempre revocables): comissions representatives per a negociar sols allò decidit per assemblea ("embrió dels consells obrers, del futur poder obrer revolucionari", hom deia). El sindicat Comissions Obreres va néixer així, fins i tot el nom li ve d'això.

15. Premis, recompenses... Molt emprats a ca nostra, però amb massa folclorisme. Solen premiar l'academicisme i el folclorisme elemental més que no la visió de lluita. Els mediocres no volen quedar en evidència.

16. Grups de pressió als parlamentaris. Els *lobbies* són un fet arreu d'Occident. Als Estats Units hom parla del *lobby* militar-armamentístic, l'irlandès, el jueu, el de les minories, el fonamentalista-religiós, el feminista... A ca nostra, els sectors sense *lobby* ploren però gairebé no mamen (pagesos autònoms...). Als Països Catalans tenim un cert *lobby* cultural-regionalista però cal enfortir un ample *Lobby per la Independència*. Un *lobby* s'ha d'articular per a ésser eficaç, a través de *mass media* i empreses. Això requereix sentit empresarial més que no declaracions de bones intencions o simples manifestacions. L'actual nivell d'independentisme pancatalà en una estèril repetició de tàctiques marginals purament destinades a la nostra anihilació com a nació (eixa estètica de la cridòria, dels punkis embossats, etc., en comptes del treball seriós quotidià rigorós i sacrificat).

17. Piquets i extensió de la lluita. Durant les vagues vèiem com eren d'útils els piquets informatius. Les grans vagues del tardofranquisme triomfaren perquè s'estengueren socialment des de les fàbriques o la construcció als centres d'ensenyament, la pagesia, els botiguers... Sense extensió del conflicte no hi ha victòria possible, car, separats, el poder injust ens ofega un a un. En el cas nacionalista, cal no sols enfortir el teixit independentista pancatalà a nivell horitzontal (fora de les urpes de les burocràcies polítiques i culturalistes), sinó connectar amb bascos, gallecs (el Galeusca) i aragonesos, occitans, asturleoncos, andalusos, castellano-comuners, berbers, canaris... Aprendre i ensenyar. Tots aplegats ésser els estats successors de l'actual Estat que ens oprimeix i anihila,

en una voladura controlada de la rànica carcassa imperial-inquisitorial espanyola, el qual, com l'estaca de la cançó, està absolutament corcat de corrupció. Ara bé: sense lluita no caurà, sols ens infectarà.

18. Eleccions i govern paral·lels. Com a la resistència no violenta albanesa contra l'*apartheid* serbi, o la Padània d'en Bossi contra el colonialisme de Roma. Quan el Sinn Féin obtingué la majoria absoluta a Irlanda, els parlamentaris independentistes, en comptes d'anar a Londres, es quedaren a Dublín, i proclamaren la independència (i crearen l'Exèrcit Republicà Irlandès).

### D. Accions simbòliques en públic

20. Portar insígnies, adhesius als cotxes, motos, bicicletes, pertot.

20. Banderes. Sota el franquisme més dur es penjaren senyeres espectaculars des de ponts, campanars, etc. La senyera, la "normal" i la d'en Macià, són sols un símbol, una eina de combat. Si en fem un ídol "màgic", ens estam autoenganyant, però. Una oronella no fa estiu.

21. Oracions i cultes. Sense fe, sense el substrat cultural-espiritual d'un poble, la independència no és possible. El menyspreu de certs volterians il·lustrats, autèntics mandarins de l'academicisme qui menyspreen les creences religioses (millor o pitjor fundades i practicades, més fortes i més suaus) de la majoria del país i època, és un orgull suïcida, un racionalisme estèril que rarament pot connectar amb la gent normal del carrer. L'opinió es crea als mercats, a les esglésies (ara també i en gran part a la ràdio i TV). Les ties-maria, massa poca cosa per a excelsos intel·lectuals, són "el pilar de la societat", deia el protagonista de *Gone with the wind* amb molta raó. Els nostres il·lustrats academicistes són poc creïbles i poc atractius per al gruix del poble pla, qui viu i pateix, i qui en les filosofies de moda no trobarà mai cap resposta clara ni consol al seu patiment. Les ties-maria creuran en Déu i potser en els capellans i les monges, però els nostres filòsofs benpensants, asèptics al dolor en llurs torres d'ivori, seran sempre llunyans i estranys al gruix del poble "real". La postura de les esglésies és sempre vital en qualsevol procés d'independència a Occident. Realitats canten, i no divagacions de filòsofs ataus, pessims polítics, a més a més. Sobretot en èpoques de repressió, com el franquisme, les esglésies són els caus de resistència

popular, per més que els filòsofs s'entestin a destacar-ne només els aspectes negatius.

22. Distribució d'objectes simbòlics.

23. Abandó d'insígnies de llur funció com a protesta.

24. Destrucció de béns propis. Com Gandhi féu amb la roba d'origen britànic.

25. Enllumenats simbòlics, com ara torxes, bengales, etc., en manifestacions, concerts...

26. Cartells amb retrats de torturats, empresonats, assassinats...

27. Sonades simbòliques de campanes, de cassoles, de sirenes...

28. Recuperacions simbòliques de terres, de bens immobles...

29. Regalar, com ara els pagesos qui regalen fruita, en Rossinyol, qui venia duros a quatre pessetes com a ironia del que l'espanyolisme ens roba i forma de popularitzar la nostra causa ("posar l'altra galta" en paraules evangèliques). També convidar (al bar, per exemple) els nostres mateixos enemics, a fi de guanyar-nos-els. El sistema basc de pagar rondes de vi hi ha fet molt. Front al nostre excessiu individualisme, cal més comunitarisme. Si els catalans som gasius, és perquè invertim molt poc en la nostra independència i dignificació col·lectiva. Per això som menyspreats als ulls de gent, com els espanyols, que sí són clarament nacionalistes i, ni que sia dolent, sí que tenen sentit d'Estat. Nosaltres, efectivament, ens quedam en pobletans, mancats d'esperit de sacrifici per assolir la nostra llibertat.

### E. Pressions sobre les persones i autoritats

30. Revetlles, concentracions nocturnes davant llocs, cases...

31. Ironies, sàtires, desemmascarament humorístic. Allà on el raonament no arriba, l'humor sí que sol arribar fàcil i amb contundència. Les revistes humorístiques han jugat un paper important a ca nostra, des de *L'Esquella de la Torratxa* fins a *El Papus*.

32. Assetjament, persecució "legal".

### F. Teatre, art, manifestacions

33. Representacions teatrals, sàtires... Durant la transició i en èpoques de repressió solen ésser molt eficaços.

34. Concerts, himnes... Tots coneixem el paper de Pau Casals, Lluís Llach, Dharma... O *Els Segadors*, *La Santa Espina*, *La Balanguera*, *La Moixeranga*, etc.

35. Marxes, desfilades, manifestacions. Les silencioses i ordenades connecten més amb la "majoria silenciosa" del nostre poble, que

ens cal guanyar. L'independentisme té imatge infantilista i utòpica. Cal corregir-ho. És preferible anar amb corbata, si cal, que no pas amb el pèl de punki a les manes. Si volem guanyar. Ara bé, si volem perdre pels segles dels segles ja ens val tota l'estètica impossible d'embossats i fumaporrros.

36. Processons religioses i tradicionals, peregrinacions, cavalcades... Es tracta de participar més activament en actes cívics comuns a tot el poble per tal d'escampar el catalanisme, des de dins, com a cosa consubstancial i no estranya al poble.

37. Desfilades de vehicles.

38. Actes esportius. Tenen connotacions molt patriòtiques i són molt importants en un procés d'independència, ara i ací. Les penyes del Barça i d'altres, la lluita per les seleccions esportives catalanes i un Comitè Olímpic Català, els triomfs dels nostres esportistes i equips... poden servir d'excel·lent caixa de ressonància propagandística del nostre desig de llibertat del racisme colonial espanyol.

### G. Homenatges a difunts

39. Dol polític i funerals. Són i han

d'ésser una caixa de ressonància de primera magnitud front els crims nazis (el més recent, a ca nostra, el d'en Guillem Agulló a mans d'una banda de nazis espanyols a València). Irlanda o Euskadi els han usats, nosaltres no gaire.

40. Homenatge a les sepultures, memòria dels màrtirs caiguts... És un símbol de solidaritat en la lluita i de maduresa nacional. Les sepultures irlandeses solen ésser apoteòsiques.

### H. Assemblees públiques

41. Assemblees de solidaritat, de preparació de la lluita, de denúncia, informació, etc.

42. Mítings de denúncia, protesta, informació... En situacions de repressió poden disfressar-se.

43. Reunions informatives o formatives, aplecs.

### I. Renúncies

44. Abandonament de lloc: el cas major fou l'abandonament de Moscou davant la invasió napoleònica.

45. Silenci. Sovint el silenci pot dir més que les paraules, sobretot si són dites sense pensar-s'ho bé.

46. Renúncia a honors. Els indis i els irlandesos, àdhuc condecorats en guerres britàniques, retornaren a les autoritats imperials tots els guardons com a protesta per la repressió exercida contra la pròpia nació colonitzada. Això, clar està, es desdiu del panxacontentisme col·laboracionista.

47. Mitja volta. (continuarà) **Jaume Tallaferro** Ω

## EU demana als poders públics que protegeixin el català després des succès de Xeraco

L'actitud d'un grup de turistes castellanoparlants que interromperen una missa, diumenge passat a Xeraco (La Safor), perquè el rector va fer el sermó en català, ha provocat la immediata reacció d'Esquerra Unida-Els Verds. El portaveu de la coalició a les Corts valencianes, Pasqual Mollà, va emetre un comunicat de condemna en el qual s'exigeix als poders públics, "Generalitat, Delegació del Govern i de la Presidència del Govern espanyol, que descansa aquests dies a terres valencianes", una resposta contundent contra aquest tipus d'actituds i que deixin clara la dignitat de la llengua que es parla a València i del nostre dret al seu ús i a la seva promoció".

Els succeïts de Xeraco es produïren diumenge passat a una capella ubicada a la platja, on el rector, Miquel Romero, oficia els actes religiosos per a major comoditat dels estiuejants. La missa a aquesta capella es diu en castellà i el sermó en català. Quan el grup de turistes espanyols s'adonaren que el sermó era en català, es posaren a cridar com a bojos: "Cura, habla cristiano y así todos te entenderemos." Davant aquest rebombori, el rector es va assegurar i va esperar que els espanyols es calmassin. Alguns dels espanyols abandonaren la capella. El rector Romero va declinar fer declaracions als mitjans de comunicació. L'ús del català és molt habitual a les parròquies de molts de pobles del País Valencià.

Aquest incident se suma al passat recentment a Benidorm, quan un jove de La Safor fou agredit a un bar per parlar en català. El jove va acudir a la comissaria a presentar la denúncia, però tampoc no va poder parlar en el seu idioma perquè els funcionaris el desconeixien.

La delegació del Govern a la comunitat valenciana va fer públic dos dies després el seu desig que no hi hagi més incidents, de manera que, a partir d'ara, disposarà de fulles de declaració en català, així com d'interprets de català a totes les comissaries del País Valencià que no tinguin funcionaris valencians. **Redacció** Ω





S'ESPANYA ESPANYA!!

## Els cavallets

MESTRE TOMEU

Quin rebombori ha armat Biel Majoral en afirmar que els Cossiers d'Algaida d'ara ballen "amanerats"! Els dansaires, en comptes de fer una autocrítica i estudiar la raó del professor de Cultura Popular, han sortit de botador. Per simple deducció socràtica, si s'han sentit tan ferits haurà estat per qualche cosa. O no? De les animalades que s'han dit, a l'improvisat debat, n'hi ha una que destaca: els Cossiers (aquests homes que semblen siurells vius) són una institució del poble i, per tant, no s'han de poder qüestionar. Doncs ja tenim la Seu plena d'ous! Resulta que, ara, n'hi ha que volen ser de mel i sucre. Voleu res més amanerat que això?

Encara que, com diu Jaume d'Albocàsser, els felanitxers som uns bravejadors (fins a l'exageració i l'hipèrbole) i parlem de les nostres coses amb rauxa d'esperitats, crec que a la Vila passa quelcom de semblant amb els Cavallets. Segons quins anys són egües i renillen (o bramen) en foraster. Quan ballen, en comptes de fitorar la dama amb la mirada i amb el gest, miren de cua d'ull el refresc que els espera. Els moviments semblen de ball de saló, acadèmics, enravenats, ridículs. Caminen sense gràcia i no s'endevina l'orgull de "ser cavallet".

Mon pare em contà que, fa molts d'anys, els Cavallets ballaren a Montserrat. Després de l'Oferta, i acabada la missa, dansaren al replà del monestir amb tota solemnitat. Abans de partir, arplegaren els cavalls de cartró i anaren a canviar-se de roba. Una vegada mudats, un dels infants s'endarrerí i es va perdre dels altres. Inquiet i desorientat es posà a plorar. Algunes persones, quan el veren, s'hi acostaren y, per aclarir el motiu de les llàgrimes, li demanaren qui era. La resposta del nin va sorprendre els interlocutors: **Som un cavallet! Som un cavallet!** Si endevinau quina seria, avui, la resposta dels dansaires, ho entendreu tot millor.

L'Ajuntament i tots els felanitxers hem de sentir vius i nostres els Cavallets perquè són símbols emblemàtics que requereixen gran esment. De fet, a Ciutat la majoria de parròquies tenien els seus Cavallets i, a molts de pobles, han perdut Cossiers, tonades, instruments... Però no ens ha de fer tanta por que es perdin com que es tudin. El Cavallets en mans dels turistes arribaran a ballar "els pacaritos" o, qui sap!, el "Viva Espana!". Per sort, els felanitxers (catalans de soca-rel!) som molt vius i no ens deixarem fotre per cap fil·loxa. Tant si és francesa com forastera! Ω

## Contra la corrupció de l'Espanya. Per la nostra llibertat

En un recent *Interviú* llegim que els pares de les assassinades xiquetes d'Alcàsser creuen que darrere de tot el tenebrós crim hi ha "peixos grossos", i per això la insistència de tancar el cas i no analitzar diverses proves que podrien esser decisives per demostrar la implicació en el cas de més persones (almenys cinc) i potser d'una xarxa mafiosa.

Un dels noms que sona molt en aquest tèrbol afer és el d'un tal Miguel Nicolás García "el Marley", camell habitual (traficant d'haixís) i confident de la Guàrdia Civil de Lliria (Camp del Túria), segons un testimoni conegut com el "senyor A", aquest element parava amb menors. Cal dir que ni hi ha estat implicat.

I segons digué una noieta (prostituída i després rescatada) a son pare, aquest tal "Marley" tenia un xalet (on pernoctà algun dels imputats en el cas Alcàsser) on hi havia prostitució de menors i "al xalet anaven alguns joves guàrdies civils, entre 21 i 30 anys, de la caserna de Lliria, molt *desmadrados*, per coca i haixix i a meter" (boixar o cardar).

O potser, doncs, també volen evitar l'escàndol d'una de les *esencias de la cohesión de España*, segons el cap de estat del PP.

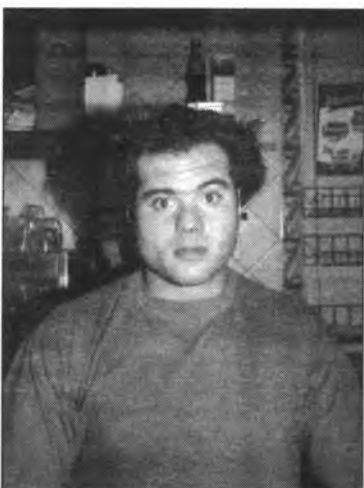
A l'Algèria i a la Cuba prerevolucionàries, per cert, hampa, policia i jutges eren pràcticament la mateixa cosa: la gent s'espavilava tant a ventilar-se'ls sense els aparells estatals, que crearen una xarxa de poder alternatiu, brou de cultiu de la futura revolució. Vet ací com és inevitable! I és que les revolucions o independències cauen quan el poder s'ha corromput del tot.

Recordem que al rànquing internacional dels països corruptes, Espanya es troba entre els més corruptes d'Occident, sols superat per Itàlia. Són dades oficials d'una guia internacional d'inversions d'empreses.

Així que, poble dels Països Catalans, organitzem-nos pel nostre compte. I que se'n vagin! Visca la Llibertat. **Jaume Tallaferro Ω**



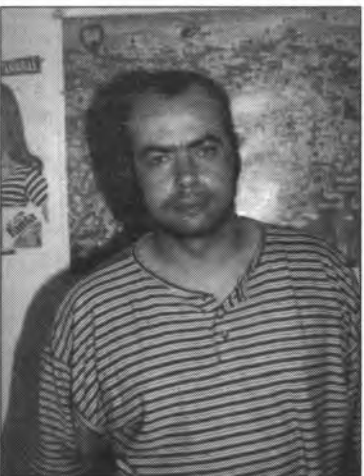
Fa dotze anys que na Damiana Soler va obrir la Botiga Es Canto, merceria i botiga de roba per als nadons i per a les futures mares.



Fa dos anys que en Pere Grimaldo regenta el Bar-Pizzeria Els Arcs, a la barriada de Santueri, a Felanitx.



Fa sis anys que n'Antoni Morey va obrir Electrònica Morey, una botiga d'electrodomèstics al centre de Felanitx.



En Rafel Capó, natural de Felanitx, regenta des de fa dos anys una botelleria a Cala Egos.



Fa un més que en Tomeu Oliver ha obert el Restaurant Can Tomeu, a la plaça del Parc, a Felanitx. Fa cuina mallorquina: els carabassins farcits, el lluç amb salsa verda i el bacallà a la mallorquina són els plats que recomana. A la carta, s'hi menja per unes 2.500 pessetes. El menú en val 800.



Fa cinc anys que na Teresa Fortesa va obrir la Botiga Figurins de moda juvenil, al carrer Major de Felanitx.



Na Francisca Romero és una de les cambrers del Restaurant La Cuadra, a Cala d'Or. Despatxa menjar als turistes a una mitjana de 1.500 pessetes a la carta.



Na Maria-Magdalena Montserrat, natural de Santanyí, fa sis anys que va obrir la botiga de moda Et Voilà, a Cala Egos.



Na Chantal Minne, de nació flamenca dins l'Estat belga, fa un any que amb na Heidi Zinnel va obrir el local d'antiquitats i decoració Candela, al carrer Major de Felanitx. A més de vendre mobles i objectes antics, despatxen begudes i entrepans als felanitxers i als estrangers que s'hi aturen.



Na Margalida Adrover regenta des de fa quatre anys el bar Nut, a s'Alqueria Blanca. Té obert des de les 8 del matí fins a les 4 de la matinada.



Fa deu anys que en Miquel Sitges, "es manacorer", va obrir el Bar Llevant, a la barriada del Puig Verd, a Felanitx.



Les germanes Oliver, de Manacor, fa un any que obriren el Bar Brindis, a Cala Egos. Abans feien feina amb els seus pares, al Restaurant Cala Egos.



# L'ESTEL

de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

## Comitè de defensa per la llibertat d'expressió

LES PERSONES SOTASIGNANTS EXPRESSAM EL NOSTRE REBUIG PER LA DEMANDA INTERPOSADA PER LUIS ANSÓN, DIRECTOR DE L'ABC, CONTRA L'ESTEL DE MALLORCA I L'EXCRIPTOR JOSEP PALOU AL TEMPS QUE REIVINDICAM LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ

### Segona relació de signants

Fèlix Pons, Pasqual Maragall, Tomeu Penya, Núria Cadenas, Magda Oranich (advocada), Joan Vallvé (diputat europeu CIU-PSM-UPV), Anna Terron (diputada europea PSC), Jaume Sobrequès (diputat PSC), Joaquim Ferrer (senador CIU), Pere Fullana (historiador), Andreu Matas (batle de Sineu), Jordi Vilajoana (director Corporació Catalana de Ràdio i Televisió), Joan Puigercós (diputat ERC), Margalida Capellà (periodista), Antònia Vicens (escriptora), Pere Bonnín (periodista), Assumpció Maresma (periodista), Vicent Partal (periodista), Pere Codonyan (periodista), Antoni Sansó (PSM), Miquel Porter (rector Universitat Catalana d'Estiu), Josep Guia, Pere Bascompte, Carles Castellanos, Jordi Vera (ERC), Joan Maluquer (editor), Tomeu Martí (Joves de Mallorca per la Llengua), Gracià Sánchez (periodista), M. Antònia Vadell (PSM - Manacor), Josep M. Figueres (coautor del llibre "Els papers de Salamanca. Història d'un botí de guerra"), Camil Ros (secretari general JERC), Jordi Solé i Camardons (filòleg), Agustí Rodes (escriptor), Albert Calls (periodista), Gabriel Camps (ERC), Mateu Galmés (realitzador de vídeo), Antoni Nicolau (Ocults), Biel Ferrer (Ocults), Toni Gisbert (Acció Cultural del País Valencià), Vicent Salvador (professor), Mar Bonnín (periodista), Joan Frau (periodista), Catalina Gelabert (periodista), Neus Bonet (periodista), Joan Lluís Lluís (periodista), Joaquim Vilarnau (periodista), Lluís Gendrau (periodista), Jordi Grau (periodista), Jaume Esquius (escriptor), Pere Baron (periodista), Agustí Vidal (músic), Beatriu Defior (filòleg), Ferran Pastor (mestre), Rafel Nadal (músic), Jaume Llull (ex-batle de Manacor), Llorenç Carreres (bibliotecari), Bartomeu Riera (delineant), Joan Escanelles (empleat), Catalina Gelabert (mestra), Jordi M. Martí (llibreter), Joana Lliteras (dependent), Francesca Binimelis (dependent), Sebastiana Tauler (dependent), Margalida Morlà, Pere Bonnín (agricultor), Maria Lourdes Martí (administratiu), Ike Blas (estudiant), Joan Duran (sastre), Magdalena Bosett (comerç), Mateu Mayol, Francesca Gomila (carnissera), Guillem Ramis (informàtica), Isabel Andreu (mestra), Francesc A. Pascual (estudiant), Esteve Bauçà (estudiant), M. Antònia Galmés (estudiant), Joan Antoni Hernández (picapedrer), Bàrbara Rosselló (dependent), Yolanda Cortès, Jaume Brunet (gestor), Salvador Llull (assessor fiscal), Llorenç Galmés (comerçant), Joan Servera (gerent), Sebastiana Gomila (dependent), Margalida Vera (estudiant), Joan Albert Montoro, Ignasi Pla (cambrer), Isabel Pericàs (professora), M. Antònia Pastor (estudiant), Rafel Verdura (oficial 3a), Antònia Valero (administratiu), M. Josepa Moratinos (administratiu), Maria Valero (administratiu), Antònia Amer (comerç), David Rojo (impressor), Joan Malondra (fuster), Maximilià Díaz (estudiant), Enric Ordeix (professor), Mateu Bennassar (estudiant), Joan Cerdà (ferrer), Catalina M. Mas (estudiant), Àngels Mas (banca), Joan J. Mateos (estudiant), Joana M. Galmés (estudiant), Marta Casellas (professora), Rafel Crespi (professor), M. Munar (metge), Assumpta Perelló (galerista), Antoni Perelló (administratiu), Marco Spinazzola (disseny gràfic), Biel Llull (funcionari), Xesca Puiggròs (estudiant), Miquel Guardiola (modelista calçat), Joana Perelló (administratiu), Àngela Nadal (cartera), Maria Torrens (administratiu), Margalida Alomar (esteticista), Rafel Perelló (professor), Rafel Perelló (contable), Guillem Bauçà (estudiant), Joan Bennassar (dependent), Francesc Perelló (estudiant), Guillem Capó (frigorista), Jordi Cladera (ferrer), Cati Rotger (calçat), Pere Joan Rotger (estudiant), Biel Alomar (cambrer), Xesc Servera (estudiant), Pere Garcia (estudiant), Jaume G. Nadal (estudiant), Oriol Salom (estudiant), Andreu Munar (caporal bombers), Constança de Gea (mestressa de casa), Emili Muniesa (administratiu), Josep Munar (electricista), Antònia Salvà (comerçant), Guillem Bennassar (banca), Aina M. Munar (administratiu), Catalina Salvà (mestressa de casa), Maties Salvà (picapedrer), Pere Marín (funcionari), Damià Llabrés, Bartomeu Martorell (empresari), Magdalena Alomar (administratiu), Antoni Alomar (administratiu), M. Victòria Roca (graduada social), Magdalena Perelló (administratiu), Francesca Ramis (administratiu), Caterina Gelabert (estudiant), Josep de Luis, Neus Linares, Miquel Amer (Administratiu), Pere Fullana (cambrer), Sílvia Mesquida (agent viatges), Jaume Gomila (cambrer), Antònia Veny (mestressa de casa), Lluís González (ajudant cuina), Margalida Vicens (mestra), Maria Gelabert (mestressa de casa), Antònia Martí (dependent), Bernat Forteza (jubilat), Jaume Pol (administratiu), Gabriel Duran (jubilat), Joan Fullana (funcionari).

# Es multipliquen les adhesions a Josep Palou i L'Estel



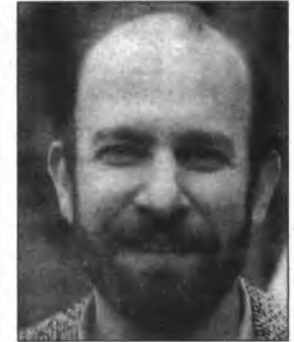
Fèlix Pons.



Maria Antònia Vadell



Tomeu Penya.



Josep Guia.



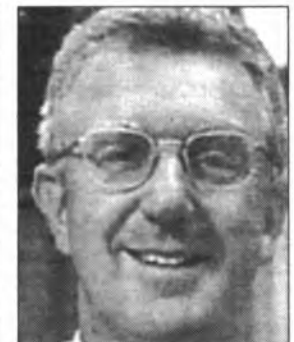
Pasqual Maragall.



Magda Oranich.



Joaquim Ferrer.



Jaume Sobrequès.



Margalida Miquel.



Andreu Matas.



Núria Cadenas.



Pere Fullana.



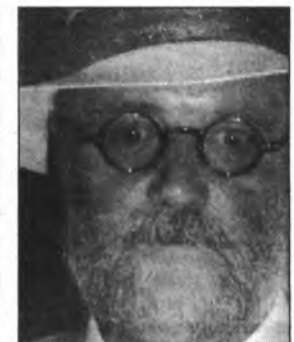
Pere Bonnín.



Raphel Pherrer.



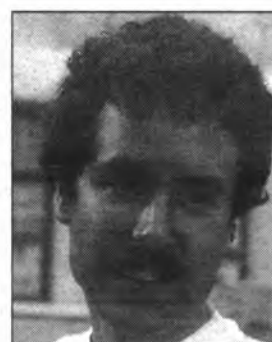
Planas i Sanmartí



Antoni Serra.



Antoni Sansó.



Pere Bascompte.



Pere Manzaneres.



Tomeu Martí.



L'atac frontal contra la llibertat d'expressió que ha suposat la denúncia de Luis María Anson, director del diari ultraespanyolista i neo-nazi *ABC*, contra Josep Palou i *L'Estel de Mallorca*, està rebent una àmplia resposta arreu dels Països Catalans. Personalitats tan diverses com Fèlix Pons, Magda Oranich o Josep Guia, per citar algunes de les que reproduïm en aquestes mateixes planes, ja han expressat el seu suport, en una ferma demostració d'unitat nacional davant les constants agressions d'*ABC*. En els propers números continuarem publicant les nombroses mostres d'adhesió que arriben a la nostra redacció.



Biel Ferrer i Antoni Nicolau (Oculs).



Jordi Vilajoana.



Margalida Capellà.



Antònia Vicens.



M. Torelló



Solé i Camardons.



Beatriu Defior.



Joan Puigercós.



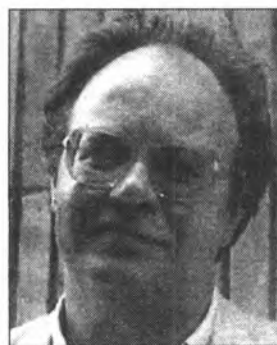
Miquel Porter.



Camil Ros.



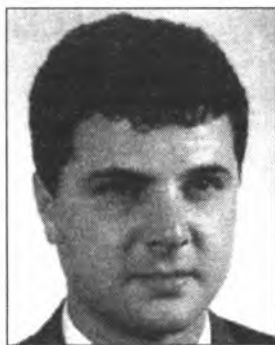
V. Salvador.



J. M. figueres.



Vicent Partal



Llorenç Carreres.



Jordi Caldentey.



Jordi Vera.



Gabriel Camps.



Jaume Simonet.



## PUGEN

## DAVALLEN

El primer ministre del Japó, **Ryutaro Hashimoto**, per exigir la prohibició de totes les proves nuclears en la commemoració de 51è aniversari del bombardeig d'Hiroshima.

ΩΩΩ

**Pere Serra**, premi Ars Magna 1996 de la Casa Catalana.

ΩΩΩ

La proposta de l'Ajuntament de **Son Cervera** de fer una consulta popular sobre l'ampliació del port de cala Bona.

ΩΩΩ

La resistència del poble txetxè davant els atacs de l'imperialisme rus.

ΩΩΩ

El diputat del PP, **Joan Marí Tur**, per denunciar la conspiració de què va ésser víctima Tòfol Soler.

ΩΩΩ

La diputada del PP balear, **Joana Aina Vidal**, per demanar la dimissió de Cañellas i de Berastain.

ΩΩΩ

**L'amo en Xesc de Son Cloquis**, per la seva fidelitat a les arrels de la cançó mallorquina.

ΩΩΩ

La Festa del Desembarcament de Jaume I a **Santa Ponça**, acte que es manté a pesar dels atacs del colonitzador serbi-espanyol Basilio Baltasar.

ΩΩΩ

La quinzena de joves escoltes que fan net els talaiots dels racons de **Llubí**.

ΩΩΩ

Els comerciants de la **Colònia de Sant Jordi**, perquè diuen no a l'ampliació del port esportiu.

ΩΩΩ

**Genia Tobin**, la veu d'Els Vall-demossa, perquè fa 26 anys que viu a Mallorca totalment integrada en la llengua i cultura catalanes.

ΩΩΩ

La Coordinadora que el **PSM** de Lluçmajor ha posat en marxa contra les obres il·legals.

ΩΩΩ

**Greenpace** i els palangrers, per lluitar plegats contra les xarxes il·legals dels pescadors de la màfia siciliana.

ΩΩΩ

**La romeria de Sant Bernat** que va des de la plaça de Cort fins al monestir de la Real.

El passerell **Jaume Matas**, que torna de Madrid amb les butxaques buides i vol fer creure que les "negociacions" són un èxit.

ΩΩΩ

**Carme Feliu**, per fer el paperet de defensar al ple de Cort les declaracions misògines de Cañellas.

ΩΩΩ

**Duran i Lleida** (UDC), per criticar el nacionalisme català i rebre automàticament l'enhora-bona d'*ABC*.

ΩΩΩ

**Jesús Gil**, que ha estat acusat d'haver mort dos-cents cans i moixos a Marbella ficant-los a un edifici i enderrocant-lo. Després va vendre el solar de la canera municipal per més de mil milions.

ΩΩΩ

El corresponsal d'*El País*, l'espanyolíssim **Andreu Manresa**, que ha protestat perquè unes obres d'Emaia devora Marivent feien renou i podien molestar el rei d'Espanya. Oh bonjesuset! Es pot ésser més llepa?

ΩΩΩ

La periodista d'*El País* **Maruja Torres**, que amb les seves ínfulas colonialistes ha fet befa de Margalida Retuerto Buades perquè vol que li diguin "na Margalida". A més a més, no sap escriure el nom dels pobles: "Port Andraitx", "Puig Punyent", "Valldemosa"... I en **Josep Melià** trobava que havíem de considerar un honor tenir-la per Mallorca!

ΩΩΩ

Els cambrers neo-nazis de la discoteca **Bahamas**, de Benidorm, que agrediren amb bats de beisbol un jove valencià per demanar la consumició en català. Els policies, que no entenen el català, encara varen voler justificar l'agressió.

ΩΩΩ

Els membres del **Ku Klux Klan** que s'han declarat culpables de calar foc a dues esglésies de comunitats negres als Estats Units.

ΩΩΩ

El **Trofeo Infanta Elena** d'hípica, per borbònic i per fer la publicitat en foraster.

ΩΩΩ

El president dels lladres madrilenys **José María Aznar**, que va dedicar 20 minuts escassos a Jaume Matas abans de partir de Mallorca, i només es va interessar per saber si continuaven arribant els doblers del turisme.



L'antifranquisme a Mallorca (1950-1970). III part



## Portoroig 1936: homenatge a les milícies antifeixistes de Catalunya

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

(Capítol de la novel·la inèdita de Miquel López Crespí Estiu de Foc dedicat a les heroiques milicianes comunistes del POUM i del PSUC, als nacionalistes d'ERC i d'Estat Català, als combatents anarquistes de la CNT-FAI, als soldats i mariners de la República que moriren a Portocristo l'any 1936 lluitant per deslliurar Mallorca del capitalisme, d'Espanya i del nacional-catolicisme).

### Alemanys i italians pensen ajudar a les totes la sublevació

Hi ha males notícies. Sembla que italians i alemanys pensen ajudar a les totes la sublevació. Els feixistes, encoratjats per les informacions que senten per la ràdio, ataquen amb força les columnes que tenim prop de Son Corp, Can Pocafarina, sense oblidar les posicions avançades a cinc-cents metres del Puig de sa Font. El que ens preocupa és el que això significa, a nivell militar: una forta implicació nazi-feixista en el conflicte.

L'Aurora deia, sobre això: — “La fracció dretana dels socialistes —Besteiro, però també Prieto— pot atemorir-se; exigir a Bayo, al Comitè, la retirada de l'expedició per por que 'Itàlia entri en guerra'”.

L'Aurora no va gaire errada. Fa un mes, els governants republicans volien pactar amb els militars revoltats. Va ser el poble que, amb amb la seva valentia i coratge, inicià la Revolució. És ben possible que amb qualsevol excusa provin de deixar-nos abandonats. Ben segur que Franco —que va ser cap militar de les Illes— coneix la importància estratègica de les Balears. Joan March, el rei dels cacics, també deu estar fent passes per a salvar els interessos que té arreu. Indubtablement, les seves propietats serien les primeres a ésser confiscades, si poguéssim instaurar el comunisme llibertari! Quina gran riquesa al servei de les necessitats populars! Quants diners per a guarir les malalties dels pobres, bastir escoles per als fills dels treballadors, instituts, perquè el saber no sigui usdefruit de quatre privilegiats!

La Gabriela escolta preocupada. “¿No sentiu com augmenten en intensitat les ràfegues de les



Cartell dels comunistes catalans.

metralladores? Preparen una nova ofensiva?”. Mira atentament en direcció d'on se sent el soroll.

— “Té raó la Mercedes”, continua. “A Madrid, en els despatxos oficials... ¿què en saben, de la tragèdia del poble, de la necessitat que la Revolució té d'alliberar les Illes i instaurar la col·lectivitat dels béns?”

### Si no anem unificant les forces, mai no vencerem els feixistes

L'altre dia Bayo nomenà Lluís Otero —un responsable polític del PSUC que comanda la Centúria Txapàiev— com a cap del nostre sector. Alguns companys han protestat. No volen tenir a prop els comissaris estalinistes. Després d'algunes assemblees, han aconseguit vèncer la desconfiança de les columnes i —sense posar-nos completament a llurs ordres— hem acordat portar endavant els avenços d'una manera coordinada. Si no anem unificant les forces, mai no vencerem els feixistes.

La Rosa sempre està al nostre costat. Si no fos per ella, les de la CNT-FAI mai no arribaríem a entendre l'enrevessada escolàstica marxista.

S'hi veu una diferència essencial entre els psuquistes i els poumistes. Els comunistes oficials funcionen simplement com a soldats de la República; no parlen mai de finir amb el capitalisme, d'instaurar el poder dels treballadors. El POUM, al contrari, par-

teix de formulacions semblants a les dels anarquistes: si no lluitem unint el combat antifeixista amb la construcció d'una nova societat (nosaltres parlem d'instaurar el comunisme llibertari) serà impossible guanyar la guerra.

El primer dia ja vaig tenir una baralla amb en Lluís Otero. Sense demanar res als voluntaris, volia destruir una bóta de vi que, dificultosament, havíem aconseguit. Valent, però capquadrat. La beguda no la volem per a embotriar-nos. En el temps que portem desembarcats, no s'ha donat cap cas de borratxera almenys en el redol que defensem. No entén que uns homes —i dones!— que es juguen la vida a cada minut necessiten, després de dinar o sopar, l'alegria que proporciona un got de vi o de de conyac —si en podem aconseguir. He vist que tampoc no li fan gràcia les milicianes. Voldria tenir-nos en el *Marqués de Comillas*, o a rereguarda, cosint els mitjons, rentant els plats! En el fons —i amb això es veu que desconeix el paper que fem les dones en aquesta guerra— també ens veiem obligades a fer algunes feines que al començament ens havíem negat a realitzar. Si no les fem nosaltres... qui les realitza? ¿Qui s'encarrega d'acondicar les trinxeres, qui va i ve a Punta Amer, protestant, demanant —quasi de genolls— queviures, un tros de carn, que arribi pa i una mica de fruita? I les cartes! Quants dels nostres, en

veure'ns llegir un diari, no ens demanen amb la mirada, escriure unes lletres a la núvia, a la mare?

Des del Puig de sa Font, prop de Son Servera, se senten ràfegues de metralladora.

Prop hi combaten molts mallorquins, eivissencs i formenterencs. També hi ha un bon estol de menorquins i de comunistes francesos. O almenys tothom s'ho pensa, que són membres del PCF, perquè en cada avançada porten, al costat de la bandera de la República, la roja amb la falç i el martell i un brodat que diu *Commune de Paris*.

### Prop de sa Font acaba de sucumbir, destrossat per la metralla, el company d'Elena Sintès

L'Anna hi ve corrent. Males notícies. Terribles. Les mans li tremolen. Prop de sa Font acaba de sucumbir, destrossat per la metralla, el company de l'Elena Sintès. Ella encara no ho sap. És a Punta Amer, a cercar iode, benes, alcohol, per a les baixes que tenim a diari. No me'n puc avenir com, en un parell de dies de combat, ens hem anat acostumant a veure la sang, a la possibilitat que la mort ens colpegi ben a prop!

Estic amoïnada. Com li donarem la nova?

L'Elisa, plorosa, carregant el fusell, diu:

— “¿No hi ha manera de mentir-li, de dir-li que Bayo ha enviat la columna de menorquins en una altra direcció?”.

No. És prou intel·ligent per a adonar-se que, ocupats en l'avenç cap a Son Servera, Bayo no distraurà forces en un altre atac. No ho pot fer de cap manera. Seria suïcida.

Ara és bàsic —ens diu Lluís Otero— tallar les comunicacions, i, per tant, ocupar la carretera que va de Sant Llorenç a Son Servera.

El foc de fuselleria i d'artilleria augmenta. Els feixistes, ben provistos de prismàtics, deuen haver vist que aquestes darreres hores hem anat acumulant efectius. Tenen bones peces de campanya. Artillers professionals. Ahir Bayo ens va fer arribar un canó i, fins que trobarem entre els homes alguns que haguessin fet la guerra del Marroc i sapiguessin manejar l'arma, passaren un

parell d'hores. Mentrestant, ells ens cosiren de bombes.

Estan ben armats. Massa. Una cosa mai vista! Disposen de morters, metralladores, vehicles suficients per a transportar les tropes.... Nosaltres, per a poder conquerir terreny amb més rapidesa, necessitaríem disposar del mateix material i, sobretot, d'un parell de tancs —ens hi podríem protegir al darrere mentre avancéssim. Amb un atac combinat de la nostra aviació, l'artilleria i la utilització a fons de tota la potència de foc de la flota, podríem fer-los retrocedir, dominar Manacor, envestir cap a Palma. Ho discutim sovint, a les nits, a la trinxera: si no alliberem Mallorca, llavors València, Alacant, tot el Principat restaran a la mercè dels avions i destructors, submarins o cuirassats que tinguin base aquí. No es tracta solament d'acabar amb el caciquisme, deslliurar els treballadors i treballadores que romanen en mans de la reacció. A Madrid no ho entenen. L'illa pot ser la base des de la qual les esquadilles de Franco, els vaixells de guerra que han escoltat les crides a la insubordinació contra la República, ordeixin els seus atacs.

### És com si a Madrid o Barcelona no valoressin la sang proletària. La deixen córrer com si fins i tot els anés bé que no en quedés, de sang del poble

Desmoralitza els combatents estar-se hores i hores ajupits rere aquestes consistents tanques que construeixen els pagesos mallorquins, o als improvisats refugis. La manca de canons ens fa imaginar el pitjor per a l'expedició. Reconec que sempre he estat una mica pessimista. No sé si deu ser una herència de la mare. Una espècie de contagi per haver viscut tants sofriments i penalitats. Sort que, amb les ordres d'avenç, tothom està en tensió i no té temps de pensar en les nostres mancances d'armament.

La Irene encertava quan, ahir vespre, deia que, aquí, tot ho hem d'aconseguir al preu de nombrosos morts. “Amb dos tancs haguessin pogut estalviar la vida de centenars de companys. És com si a Madrid o Barcelona no valoressin la sang proletària. La deixen córrer com si fins i tot els anés bé que no en quedés, de sang del poble”.

— “No exageris”, li dic. “Ben cert que si tinguessin material en abundància, ens l'enviarien. Pensa que en aquests mateixos moments, mentre nosaltres estem quasi immobilitzats a Mallorca, els exèrcits de Franco avancen cap a Madrid i, per a anomenar tan sols uns quants fronts, Saragossa i Osca encara no han estat alliberades per manca d'ar-



mes i d'homes".

Una explosió a uns metres d'on parlem ens fa callar. Miro els voluntaris que arribaren l'altre dia de Barcelona. Encara no han entrat en combat. Procuo animar-los. Una mirada, una simple paraula pronunciada en el moment oportú és suficient. Es nota que tremolen. L'explosió els ha espantats de debò. Mai no s'havien vist tan prop de la mort. Otero i un tinent valencià compareixen amb quatre d'aquests homes que no havien pogut resistir l'espera d'abans del combat: havien tirat els fusells i retrocedien, corrents. L'Otero els ha fet prendre novament els fusells i els ha cridat:

— "Apa, endavant, que no us passarà res. Sort heu tingut, que us he trobat jo. Si us agafa el capità Bayo, ja ho sabeu el que us esperava: consell de guerra, i afusellats.

Els quatre homes —molt joves, no deuen arribar als vint anys— sembla que es tranquil·litzen en veure les dones. Em miren una mica avergonyits. Segur que ara mateix no volen ser menys que nosaltres. Ben cert que anirien a la mort només perquè els altres mascles de la columna no els puguin dir que les militants de la Federació de les Dones Lliures tenen més pebrots que ells.

La Mònica em diu a cau d'orella:

— "Sempre que hem d'entrar en combat, tinc unes ganes esbojarrades d'anar a orinar".

— "Jo també", li dic, mig rient. "Però... ¿com ho fem enmig del personal masculí que ens encercla? La granota és un mal assumpte. T'hi estàs un munt de temps. Amb el vestit era més senzill. En un minut tot fet".

Riu. El soroll de les explosions s'intensifica. Dels creuers han començat a bombardejar les posicions de l'enemic. Els comandaments feixistes saben —o intueixen— que aquest foc intens des dels vaixells és el preludi d'un avenç dels rojos. No van errats. Li dic a l'Elvira que reparteixi tot el que queda de l'ampolla de conyac. Qui sap si mai més en podem beure!

Els delegats de cada sector van i vénen, nerviosos.

— "Preparats: quan acabi el foc dels vaixells hem d'avançar. Sense esperar ni un moment. Les metralladores, a dreta i esquerra, protegiran el nostre avenç. Prepareu les bombes de mà, les baionetes".

Un mallorquí, en Biel, de sa Pobra, mussita:

— "Aquesta vegada la cosa serà seriosa. O ara o mai".

És un ateu convençut; ho sé perquè m'ha explicat com va entrar a l'església de Portocristo a cercar sants, per a fer-ne estelles per a una paella. Ara, d'una

forma inconscient —la mare, d'infant, segurament li ensenyà les oracions—, resa.

No tenim temps de parlar gaire. Arriba l'emissari de Bayo i ens lliura un paper amb les darreres instruccions. Sabem que s'acosten instants decisius. Els homes sembla que fa temps que esperaven l'ordre. I, com un miracle, del fons de les trinxeres, se senten, cada vegada més nítides, amb més força, les estrofes solemnes de *La Internacional*: "Amunt els damnats de la terra! / Amunt els qui pateixen fam! / Els proletaris criden: ¡Guerra! / Tot el món és de ¡guerra! un clam".

### Tots a la lluita! Esfondrem amb fúria la reacció!

Veig, a la llum lletosa de l'alba, amb la claror inicial del matí, les primeres banderes roges i negres, roges amb la falç i el martell, la quadribarrada d'Estat Català, emergir de les trinxeres. L'Aurora i la Irene han cosit damunt la nostra roja i negra, la llegenda: "Destacament femení 'Teresa Claramunt'".

Sense adonar-me del que faig, comprovo que estic cantant l'himne de la CNT. Les seves estrofes es van mesclant amb les veus dels militants dels diversos partits comunistes que lluiten aquí, al costat. "Tots a la lluita! Esfondrem amb fúria la reacció! / A les barricades! A les barricades! Per la victòria de la Confederació!

### Els dirigents de la Revolució no poden anar al darrere

Ja som a fora. No podem tornar enrere. Avancem, corrents. Provem de protegir-nos amb les soques dels ametllers. Ens despleguem tant com podem a fi de no oferir un blanc perfecte a les metralladores que disparen, incansables, des del Puig de sa Font. El foc es fa més i més dur per moments. Veig ombres que cauen al meu davant. L'Anna? La Caterina? L'Aurora? No. No les han ferides. Respiro alleugerida. Tinc por per elles. Què dir-li a la seva família, en tornar a Sants? Que moriren heroicament? Magre consol. Per sort, el diluvi de trets no els ha fet res. Corren ajupint el cap. Vénen al meu darrere, disparant. Les bales xiulen. Els més veterans, els que lluitaren al Marroc, o els internacionalistes que estigueren al Marne, diuen que, bala que sentis xiular, bala que no et tocarà. Potser tinguin raó. Quan menys ho espero noto que estic tremolant. Tinc la pell de gallina.

Ascasso em digué, pocs moments abans de caure davant la caserna de les Drassanes, a Barcelona, quan li vaig recriminar el seu valor suïcida, aconsellant-li que es protegís:



Milicianes de l'expedició del capità Bayo.

— "Els dirigents de la Revolució no podem anar al darrere. Els homes no ens seguirien si sospitessin que tenen al davant una direcció covarda".

Li vaig dir que ho comprenia, malgrat no compartir la seva valoració. Què faria la revolució sense els seus capdavanters històrics?

Em digué que tota la vida havíem estat esperant aquell moment. Derrotar l'exèrcit de la burgesia. Aconseguir que els fusells en mans dels militars de carrera i els mercenaris de la Legió passessin a mans dels treballadors. Ara no podia romandre assegut a l'Ateneu esperant que els companys que lluitaven al carrer li anessin portant les informacions.

Curiosa sensació d'irrealitat. ¿Fa segles de tot això? Imatges persistents al cervell. Hi ha moments, com aquest, en què tot se'm barreja a la memòria. No. No sóc a Barcelona el dinou de juliol. La Rosa em crida. Sento que diu que hem avançat prop de dos-cents metres, amb algunes baixes de les internacionalistes. Pitjor és al Port, en el "Parapeto de la Muerte", on cada dia per a protegir la posició moren deu o quinze milicians. I els que defensen el parapet saben que potser no en tornaran vius. Mai no hi manquen voluntaris. També ha mort un jove mallorquí que havia anat a l'Olimpiada Popular. Volia batre un rècord de salt d'altura. Una bala dum-dum li ha explotat al pit. El veig, metre continuem avançant. No hi ha res a fer. És horrible. Una carnisseria. S'ha

dessagnat en un instant. La unitat que comanda n'Antònia aconsegueix situar dues metralladores a l'esquerra. Ben protegides per la tanca de pedres que tenim al davant, fa foc granat contra les primeres seccions de soldats de l'exèrcit feixista que comencen a abandonar les seves posicions.

N'Antònia combat, esperitada. Sento que blasfema. Se li ha engalavernat una metralladora. Se li apropen uns milicians que proven d'ajudar-la. No poden. Sento més insults.

— "Just quan més la necessitàvem!".

Quan passo al seu costat, prova de justificar-se, evidentment sense necessitat. Comprenem a la perfecció que ella massa fa i no té la culpa del que està passant.

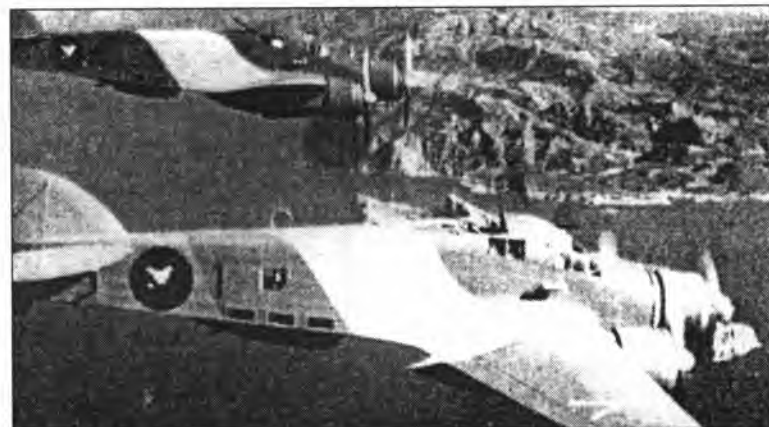
— "La vaig provar personalment a la Mola, a Maó. Anava com una seda. Ens està fent sabotatge!" Nerviosa, la tracta abruptament, com si el metàl·lic aparell pogués entendre l'excitació dels humans.

Finalment, quan ja els he deixat al darrere, unes ràfegues em fan copsar que l'Antònia ha pogut arreglar l'arma.

— "Sort! Poques armes que tenim i que s'espatllin; és el pitjor que ens pot passar en un atac a posicions enemigues". Respiro alleugerida. Les nostres columnes avancen sense trobar resistència ferma.

### Els voluntaris de la Columna Txapàiev han actuat valentment

A mesura que hem anat ocu-



Avions italians atacant les milícies antifeixistes.

pant les posicions que Guàrdia Civil, Terç i soldats abandonaven, observem tota la destrossa que l'artilleria dels vaixells ha ocasionat a les seves trinxeres. Hi ha morts arreu. També els voluntaris de la Col. Txapàiev han actuat valentment. No els resten bombes de mà. Ni una! A l'entrada d'un dels refugis on ara oneja l'estendard roig i negre de la CNT, es veia el que devia haver estat el comandament de la posició. Dos milicians estripen una bandera borbònica. Una bombeta miraculosament encesa il·lumina una estança completament destrossada per les explosions. Hi roman una taula amb una màquina d'escriure. L'oficial —un capità amb bigoti, d'uns trenta anys— hi havia caigut al damunt. Miro el paper que agitava el vent: és un *parte* que ja no redactarà ningú. La metralla de la bomba li havia obert el pit. Els mapes, són completament tacats de sang. Voluntaris destacats en l'acció van aplegant tot el material pres als feixistes: fusells, metralladores, tres morters, caixes de bales, dinamita...

És un gran victòria, sens dubte. No ho podem creure. Avui hem ocupat importants posicions estratègiques: el Puig de sa Font, Can Pocafarina —desfent quatre nius de metralladores enemigues. Hem fet més de setanta presoners i pres gran quantitat de material que podrem fer servir ara mateix. De Punta Amer, Bayo truca i ens dóna l'enhorabona més sentida per la victòria atesa.

Estem cansats. Es nota en les cares, en la respiració nerviosa i agitada dels combatents. L'Otero diu a Bayo que es deixi estar d'honors i que faci tot el que pugui per enviar queviures, "quelcom de comestible", afegeix amb força.

Ho entendre? Mengen bé, allà, a les cabines dels vaixells, lluny d'aquests xiulets mortals de les bales que ens mantenen clavats a la terra. Fa dies que mengem malament. Sort que a voltes hem pogut fer-nos amb algunes sobrassades que hi havia en els rebostos de les cases desertes i ovelles que pasturaven a l'ou, abandonades pels seus amos. Un bon àpat, les ovelles a la brasa! Convenientment fetes bocins, les hem anat torrant a recer dels trets enemics. Una mica més i ens morim de fam! El cert és que hem menjat ametlles, síndries verdes, restes de formatge trobat aquí i allà... Ens aniria molt bé que ens fessin arribar ous, patates, oli, arròs, pa amb regularitat. Mentre recollim morts i ferits, ens il·lusionem pensat que Bayo ens pugui fer arribar els queviures que Otero li ha demanat. ☺



## RELIGIÓ

## Cristians que són crucificats

Cinc cristians han mort crucificats al Sudan des del juliol passat, entre els quals el pastor Aron, de l'Església anglicana, i dos creients d'Akon. A més, el bisbe anglicà Zindo assegura que les seves vídues i els òrfens són venuts com a esclaus al nord del país i a Líbia, sovint només per quinze dòlars per persona.

Dos altres cristians foren condemnats a cent cops de fuet, com estableix la Llei islàmica per als apòstates, i després, si no neguen la fe cristiana, serien executats. Un d'ells, de 65 anys, es desmaià després del quart assot. Finalment van ésser executats, segons indica el director del Centre Cristià de Khartoom, que ha rebut amenaces per haver passat aquesta informació.

Actualment, a la tribu Hawararabi, hi ha mil dos-cents àrabs convertits a la fe cristiana, i els informes són que, tot i aquesta persecució oberta, les esglésies evangèliques segueixen creixent. **Fons de Documentació** Ω

## Un destacat evangelista assassinat per la màfia

El conegut evangelista bolivià, Julio Ruibal, de 42 anys, ha estat abatut a la ciutat de Cali quan sortia d'una trobada amb responsables evangèlics. La notícia de la seva mort ha causat un gran xoc entre la comunitat evangèlica de Colòmbia. Ruibal havia rebut diverses amenaces de mort a causa de les seves activitats d'evangelització i la seva posició encoratjadora en pro de la llei i la justícia. Per això aquests darrers temps anava acompanyat de guardaespalles.

La policia, i la comunitat evangèlica, ho atribueixen al càrtel de la droga de Cali. **Fons de Documentació** Ω

## Religió sí / religió no

Ara que hi ha un debat sobre religió sí, religió no (religió com a assignatura pública, és clar), voldria enraonar una mica sobre aquest cas.

O sia, una cosa és ésser descregut, escèptic, *passota* integral, materialista dialèctic en actiu o una qualsevulla de les formes teològiques que hi ha per fer-se ateu, i una cosa ben distinta és ésser maleducat. M'explicaré.

La religió-assignatura, entre nosaltres els romans, és una manera d'entendre els carrers i les festes del teu poble; és a dir, la religió-assignatura és una introducció excel·lent a la toponímia i el folclore populars. Indiscutible. Intertextualitzat pura i dura.

Els fills dels descreguts, pobres, creixeran sense entendre que l'Aksiomo és l'Ecce Homo i que la Sagrada Família no és cap família reial, posem per cas; i quant a les falles, no sabran qui va ésser sant Josep, ni sabran tampoc allò de les Carnestoltes i la Quaresma; ai!, quin dolor. També es perdran la lectura del rei David i la meravellosa prosa de sant Isidor o Ramon Llull, posem per cas.

A la meua edat, fart estic ja de veure que quan la veuen venir, vull dir la Mort, de sobte comencen a creure. La Terra és plena de gent que s'adona massa tard. De totes maneres, els qui són fills de descreguts, pobres, podrien estudiar astronomia en lloc d'ètica, que sembla cosa cadavèrica en aquest diabòlic capitalisme: l'astronomia és una manera republicana de veure-li la cara a Déu, a la dreta mateix de Cygnus X-1. Mirau-hi. **Xavier Campos** Ω

# L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA (1950-1970) (III part) de M. López Crespí

Cada quinze dies a L'ESTEL de Mallorca (d'agost de 1996 fins a l'agost de 1997) (per demanar números endarrerits, telefonau al 26 50 05)



En José Luis González, natural de Burgos, regenta des de fa nou anys el Bar Ravells, a Cala d'Or, on despatxa menús a 750 pessetes. També regenta la Pizzeria Tahiti des de fa un any.



En Jaume Nicolau i en Jaume Martorell regenten des de fa vint-i-set anys el Magatzem Nicolau-Martorell de productes per a l'agricultura, a Felanitx. Abans, aquest magatzem era d'en Bartomeu Fontanet.



La família Monzón, naturals de Santa Fe (Argentina), fa dos anys que regenten el Restaurant Kike, a Cala d'Or. Despatxen menjars internacionals per als turistes.



En Cristòfol Bennàsser regenta des de fa vint-i-set anys la Botiga de venda i reparació de motos Cristòfol Bennàsser, a Felanitx. Són pare va obrir aquesta botiga-taller fa seixanta-dos anys. A la fotografia, amb tots els seus col·laboradors



En Tomàs Bauçà, natural de Manacor, fa tres anys que regenta el Restaurant Oasi, a Cala d'Or. Fa cuina internacional per als mallorquins i per als turistes. Per un millar de pessetes s'hi menja bé.



Na Catalina Adrover, natural de Calonge, fa vint-i-quatre anys que va obrir el Bar-Restaurant Adrover, a Cala d'Or. Despatxa menús a 800 pessetes.



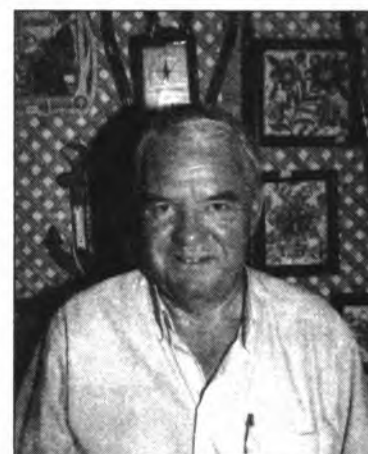
N'Albino Marinho, natural de Pontevedra, va obrir ara fa dotze anys el Restaurant Botavara, a Cala Llonga. El peix i el marisc fresc són l'especialitat de la casa. S'hi menja, a la carta, per una mitjana de 4.000 pessetes.



Na Felicitat Sevilla, natural de Conca, fa nou anys que regenta la botiga de moda Trazos, a Cala d'Or.



Fa vint anys que en Sebastià Huguet i en Joan Montserrat obriren Autoreparacions Santueri, un taller de reparació de cotxes a la barriada de Santueri, a Felanitx.



En Pere Homet, natural de Barcelona, regenta des de fa dos anys el souvenir Sa Botiga, a Cala d'Or.





## Menú i Tapes tot l'any

JOSÉ LUIS GONZÁLEZ FUENTESPINA

Avda. Cala Gran, 22 • Tel. (971) 65 70 16  
07660 CALA D'OR

## Automòbils

### PLA DE NA TESA

Compra i venda de vehicles

C/ Weyler, 12 • Tel. i fax 60 04 45 Pla de na Tesa



Carrer de Manacor, 121-C

Tel. 27 85 18

07007 Palma de Mallorca

TALLER MECÀNIC • AGENT D'ASSEGURANCES  
SERVEI DE COTXES DE LLOGUER SENSE XOFE  
SERVEI DE TAXI

### CRISTÓBAL BENNÀSSAR

REPARACIÓ DE TOTA CLASSE DE MOTORS  
EXPOSICIÓ I VENDA DE MOTOS • CICLOMOTORS  
BICICLETES • MOTOCULTORS • MOTOSERRES

c/ Campos, 33-35 • Tel. i fax 58 02 68  
07200 FELANITX

c/ Hernán Cortés, 19 • Tel. 82 47 45  
Corb Marí, 1 • Tel. 82 50 61  
07670 PORTOCOLOM



Dimarts  
tancat

Cta. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuiri

## RESTAURANT S'HOSTALOT

Menú dies feiners: 650 ptes. Cuina Mallorquina  
Porcella rostida • Escaldums • Carn Torrada

Camí Vell de Sineu, km 5 • Tel. 42 87 12  
S'Hostalot



## SERVIAUTO ARENAL S.A.

SERVEI OFICIAL

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes  
Tel. 26 81 11 • Fax 74 32 77  
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

## Restaurant Marítim



Especialitat en peixos i mariscs frescos  
Gran assortit en carns i plats regionals  
OBERT d'11 del matí a 12 del vespre  
Especialidad en pescados y mariscos frescos  
Gran surtido en carnes y platos regionales  
ABIERTO de 11 de la mañana a 12 de la noche  
Speciality in fresh fish and shell-fish  
Big stock of meat and local dishes  
OPEN 11 in the morning until 24 at night  
Spezialität auf frischen Fisch und Schalentieren  
Grossen Sortiment von Fleisch und Landesgerichten  
GEÖFNET 11 morgens bis 24 abends

Caló des Moix, s/n • Tel. 65 80 50 • Portopetro

## BAR - RESTAURANT ESPECIALITAT EN



Arròs brut • Paella • Cordon blue • Bistec al pebre • Sípia  
Conill a l'allet • Escalopa • Llenguado Meunier • Carns i Peixos  
c/ Grua, 6 • La Ribera • Can Pastilla • Tel. 26 10 73  
Sortida 10 autopista (dimarts tancat)



Lucie Hauri Immobilien  
Verkauf und Vermietung

Especialitat en compra i venda immobiliària  
al sud-est de Mallorca

Tel. (71) 65 3 47 • Fax (71) 65 43 54  
Plaça Major, 5 • 07650 Santanyi • Mallorca • Espanya

## Restaurant BINICOMPRAT

Banquets de negocis, noces i comunions  
Carretera de Manacor, km 21'70 • Tel. 12 54 11

## MALLORQUINS MALLORQUINES

## COMPRAU PRODUCTES DE MALLORCA

## SÓN ELS MILLORS DEL MÓN

És un suggeriment de L'ESTEL de Mallorca

## PAPA PIZZA MAMA PIZZA

La primera oberta a Mallorca



Cala Agulla, 42 • Tel. 56 38 15  
CALA RAJADA



c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

## RESTAURANT MALLORQUÍ

C/ ELIONOR SERVERA, 29 • TEL. 56 52 05 • 07590 CALA RAJADA

## L'ESTEL de Mallorca

EL MILLOR SUPORT PUBLICITARI  
DE LA VOSTRA EMPRESA A MALLORCA

## EL PETIT COMERÇ DÓNA VIDA I SEGURETAT A LA BARRIADA

Quatre motius per anar a comprar a la petita i  
mitjana empresa de la barriada:

1. Els beneficis de la petita i mitjana empresa mallorquina es reinverteixen a Mallorca, la qual cosa provoca que els doblers corrin de mà en mà i arribin a molta més gent.
2. El petit comerç la majoria de les vegades són empreses de tipus familiar que creen llocs de feina estables.
3. La petita i mitjana empresa ofereix un tracte humà i un servei post-venda que mai no podrà oferir la massificació i la despersonalització de les grans superfícies.
4. Un carrer ple de comerços és una garantia contra la degradació i un fre a la inseguretat ciutadana.

**Mallorquins! Mallorquines!**  
**No deixeu de comprar als comerços**  
**de la barriada o del vostre poble!**

És un suggeriment de L'ESTEL de Mallorca



## PETITS ANUNCIS

BORSA  
IMMOBILIÀRIA

A la plaça des Banc de s'Oli, lloc primer pis per trenta mil pessetes. Tel. 665336.

Lloc per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

Avinguda Argentina. Llog pis de 5 habitacions, moblat, xemeneia, electrodomèstics, telèfon, dos banys. 75.000 pessetes mensuals comunitat inclosa. Tel. 792490.

SERVEIS  
PROFESSIONALS

Cerc feina per guardar nins petits a ca seva a a ca meva per les zones de Sineu i Maria. Tel. 525380.

La Casa Catalana de Mallorca ensenya ball de bot i sardanes. Tel. 753559.



PER IL·LUMINAR  
LA SEVA LLAR  
ELÈCTRICA  
NYEGOS

Jaume Balmes, 45 • Telèfon 29 56 18  
07004 Ciutat de Mallorca

Si vols fer feina amb els àngels, apunta't al "Taller dels Àngels". Informació al telèfon 281642 (Xesca).

Cerc feina per guardar nins a Can Picafort o Inca. Carrer Nou, 5, Maria de la Salut.

S'ofereix pintor empaperador, econòmic, seriós, ràpid i net. desplaçament per tot Mallorca. Tel. 203239

Reparacions de Tv, vídeos, àudio, antenes Tv. Tel. 753580.

Bugaderia Lliterma. Auto-servei, rentat en sec i en banyat, neteja de catifes, servei ràpid. C/ Virgili, 17. Tel. 266331. Can Pastilla.

Tallers Vidal. Dièssel i gasolina. Cra. de Son Fangos, 280. Tel. 262048. Es Pil·larí.

Planxisteria, pintura, mecànica. Taller San Francisco. Camí de Son Fangos. Tel. 490314. Es Pil·larí.

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. Son Ferriol.

Si teniu qualche vidre trencat, crida al 473819 i el vos posarem tot d'una.

Estudiant universitària d'Informàtica fa classes de repàs d'EGB, BUP i COU a la zona d'Inca. Tel. 503063.

Cerc feina per fer a ca meva. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Persona cerca feina per fer a casa. Mecanografia, ceràmica, llistes de correus... Tel. 297067.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netejat i rapidesa. Tel. 771005.

Televisors, vídeos, ràdio-cassettes, els arreglam. Electrònica J. Garcies. C/ Francesc Frontera, 10. Tel. 264335. Coll d'en Rabassa.

Senyora de 46 anys, s'ofereix per guardar ancians o malalts. Tel. 263227.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

ANIMALS DE  
COMPANYIA

Clínica veterinària s'Arenal-Son Verí. Servei d'urgències. C/ Dragonera 3, tel. 441213, s'Arenal.

## PERSONALS

Professora rossa, alta i molt atractiva, sense problemes de cap casta. La soledat m'empaita i m'agradaria conèixer senyor formal entre els 50 i els 60. 712064.

Empresari ben situat, de 46 anys, desitja formalitzar una llar amb senyora de 38-50 anys que sia alta, neta, sana i culta. 712064.

Divorciada de 34 anys, alta, garrida i ben atractiva. Només me manca la companyia d'un senyor que sia amorós i formal. 712064.

Atenció, catalans i catalanes independentistes. Vull cartejar-me amb tots vosaltres. Estic boja pel bon rock català: Sau, Els Pets, Lax'n'busto. No us talleu i escriviu a Marta. Indústria, 114-08030 Malgrat de Mar.

Al·lots i al·lotes! ens agradaria cartejar-nos amb gent de tots els Països Catalans, des de Perpinyà a l'Alguer, les Balears i València, de 17 a 21 anys. Escriviu-nos les vostres contribucions per la independència i de segur que formarem una gran penya catalanista i independentista. Isaben Canela i Cinta Arasa. Apartat 129-43830 Torrendenbarra.

Als Països Catalans es fa molt bona música! M'agrada, però, en especial la que surt de Mallorca a càrrec d'en Tomeu Penya. Independentistes, si somnieu en una nació lliure plena de música catalana i de vibracions nostres, escriviu-me: Francesc Bujet. Passeig del Migdia, 32-2-3-17200 Palafrugell.

Ens agradaria cartejar-nos amb al·lots i al·lotes que com nosaltres estiguin penjats/penjades per Lax'n'busto i que defensin la nostra llengua. Raquel Llagostera Costa. Gardènia, 4-08880 Cubelles.

Senyoreta de 25 anys, morena, amorosa, simpàtica i amant de la llar. Bona situació, estalvis i cotxe. Cerc company fins els 40 anys. 712064.

Administratiu fadrí de 26 anys. Bon lloc de feina, estalvis, cotxe... M'agradaria trobar una al·lota formal per casar-m'hi. 712064.

Modista, separada i sense fills, de 31 anys. Pis, cotxe i estalvis. Vull conèixer senyor culte per refer la meva vida. 712064.

Empresari de 43 anys. Divorciat sense fills. Casa, cotxe i un parell de negocis. Vull conèixer al·lota sense fills ni problemes. 712064.

Fadrina de 62 anys. Tenc pis, xalet i cotxe. Vull conèixer senyor viudo o fadrí, culte i sense fills. 712064.

Viuda de 56 anys, encara som ben guapa i tenc la vida resolta amb xalet, pis i estalvis. Vull conèixer senyor. 712064.

Fadrina de 31 anys. Curra i culta. Tenc pis i estalvis. Vull trobar un al·lot formal. 712064.

Estudiant de 22 anys. Som curro i culte. Vull trobar una al·lota de 18-20 anys. 712064.

Divorciat de 42 anys. Alt, culte i amant de la llar i dels nins. Cerc senyora dolça i afectuosa. 712064.

Motos  
Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136  
Tomàs Forteza, 24 • 462686

Viuda de 49 anys, joliva, cultivada i de poble. Tenc cotxe i vull refer la meva llar amb senyor bona persona i treballador. 712064.

Separada de 40 anys. Amorosa i simpàtica. Vull refer la meva llar amb senyor formal. 712064.

Metge retirat. Som ben curro i agradable, 1'76 d'alt. Vull conèixer senyora de gran cor. 712064.

Me trob ben tota sola. Tenc 52 anys i visc de rendes. Pis, xalet, estudi, cotxe... te faré feliç. 712064.

Militar fadrí de 29 anys, joliu, amorós i agradós. Me vull casar amb al·lota seriosa entre els 25-29 anys. 712064.

Divorciat de 65 anys: negocis, pis, xalet, cotxe. Vull conèixer senyora per no estar tot sol. 712064.

Senyoreta de 25 anys. Som morena, galanxona, simpàtica, d'1'65 d'alta. Tenc estalvis i cotxe. Cerc company fins als 40 anys. 712064.

Senyora de 63 anys. Tenc una bona pensió. Som jovial, atractiva i encara estic per jugar a conillons amagats. Cerca'm al 712064.

BORSA DEL  
MOTOR

Tallers Les Cadenes. Mecànica xapa i pintura de l'automòbil. Carrer del Marès, 3-A. Telèfon 265551. Ses Cadenes de s'Arenal.

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

## ENSENYANÇA

La Generalitat de Catalunya ofereix a entitats i de franc llibres, fulletons i material informàtic sobre la nostra història nacional. Per rebre'ls, cal enviar una sol·licitud a la Generalitat fent esment de l'entitat, adreça, telèfon, l'ús que hom en pensa fer i el nom complet del qui fa la petició amb la signatura i segell de l'entitat. Molt indicat per a professors d'història, ciències socials, català, centres d'ensenyament, biblioteques...

Si vols rebre la revista L'LLA gratis, la pots demanar a Edicions Bromera, Polígon Industrial, 46600 Alzira. Tel. 96-2402254

Per a tots aquells i aquelles que vulguin lluitar contra l'invasor, contra els traïdors, contra l'explotació obrera, i per una terra lliure i catalana, els Maulets tenim obert l'apartat de correus 349 C.P. 43480 de Salou (Tarragona), per a qualsevol informació o col·laboració contra l'ocupant.

Si voleu rebre una subscripció gratuïta al Butlletí de la Fundació per la Pau (entitat contra l'armamentisme i la guerra) podeu adreçar-vos al telèfon (93) 3025129 o al carrer Pau Claris, 89, Barcelona 08010.

Si voleu rebre llibres en català gratuïts sobre diferents temes d'actualitat, socials o teològics, sols us cal escriure a *Cristianisme i Justícia*, carrer Roger de Llúria, 13, Barcelona 08010, o telefonau al (93) 3172338.

La delegació catalana de la CSEM, grup d'ajut als països de l'Est, fa una crida per enviar roba, menjar, sabates, medicines etc. Per

## ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL de Mallorca

Nom.....DNI.....  
Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ • Escriviu un sol anunci per cupó  
• Usau lletres majúscules  
• Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i enviau-lo a:  
L'ESTEL de Mallorca. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

NO EMPRENYIS



EL MEU POBLE



demanar adreces on enviar-ho personalment, podeu adreçar-vos a: Benjamí Planes, CSEM, passatge Miquel Carreres, 11, 08206 Sabadell. Tel. (93) 7262 918.

Vols aprendre a conduir sense esforç? Vine amb nosaltres! T'ho passaràs molt bé. Auto Escola Chela. Carrer 31 de Desembre, 48. Tel. 759438. Ciutat.

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Cursos d'expressió corporal. Grups d'adults els dilluns a les 18 hores. Grups de joves els dimarts a les 18 hores. Carrer Menorca, 6. Per 5.500 ptes al mes. Tel. 750041-713262.

Estudiant de Filologia catalana fa classes de repàs d'EGB i BUP, preferentment assignatures de lletres. Demanau per na Carolina al 299829.

Si voleu intercanviar adhesius, revistes, informació, etc, sobre el tema d'alliberament nacional, escriviu a l'Associació «Xavier Romeu». Apartat de correus, 36. 43480 La Pineda. Tarragona.

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'Apartat 15.071 de Barcelona-08080.

Si voleu rebre informació sobre les Joventuts d'Esquerra Republicana (JERC), i rebre els nostres butlletins,

escriviu ara mateix a: JERC-Illes. Santiago Russinyol 1, àtic. 07012 Ciutat de Mallorca.

Mestre s'ofereix per fer classes de repàs. Demanau per Bartomeu al telèfon 467931.

Si estau interessats per la literatura en català, podeu subscriure-vos de franc a la revista LA FOREST D'ARANA, plaça Mossèn Sorell, 6-14, València 46003. Cal fer-hi esment dels vostres nom i cognom, adreça, codi postal i població.

Llicenciat fa classes de català a tots els nivells, per a una persona o a un grup petit. Preparació per exàmens de la junta avaluadora. També repàs d'assignatures. Tel. 720567.

Estam interessats en un intercanvi cultural amb persones i institucions dels Països Catalans que desitgin informar-nos sobre el passat i el present del dits països i estiguin interessats en qüestions vinculades a l'Argentina. Escriviu-nos a: Baigorria 1337.200 Rosario-Argentina.

A la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia de la Universitat de Granada (Espanya) estem organitzant una agrupació d'estudiants catalans que es dirà **Estudiants dels Països Catalans** (E.P.C.). Jove català, si estudies a Granada, vine amb nosaltres el proper curs.

Jove català, si estudies a Granada (Espanya) tens el teu sindicat, **Estudiants dels Països Catalans** (E.P.C.). Ens trobaràs a la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia, a la sala dels sindicats. Per la defensa de la nostra cultura i identitat nacional, Vine!!



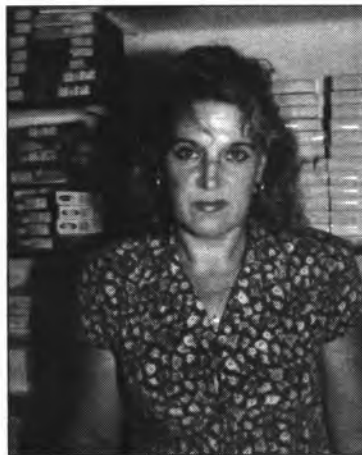
*En Jaume Ferrer va obrir ara fa sis anys el Bar Can Mosson, a Santanyí. Aquest bar és la seu de la Penya Barcelonista Miquel Àngel Nadal.*



*Fa vint-i-cinc anys que en Joan Ferrer regenta la Sastreria Ferrer, a Santanyí. Son pare va obrir aquesta sastreria fa seixanta anys.*



*Na Katerina Wentlant, natural d'Alemanya, encara no fa una any que va obrir la Botiga Colonie, de mobles i decoració, a la vila de Santanyí.*



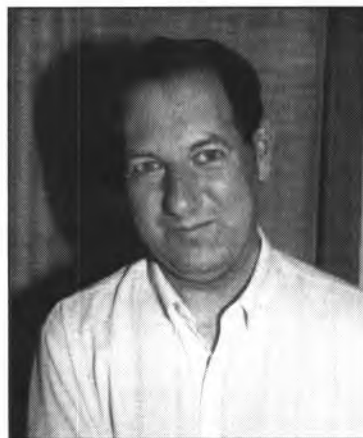
*Na Maria-Magdalena Montserrat i Hecht, natural de l'Alsàcia (territori alemany, ocupat avui per la França), fa cinc anys que va obrir la Merceria Jacquelin, a Santanyí.*



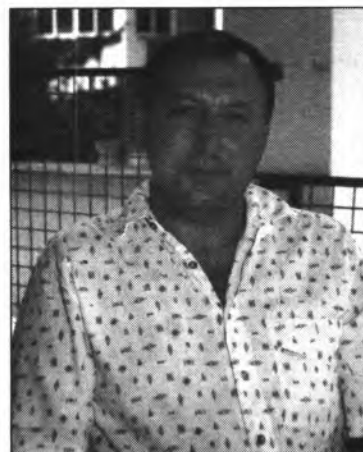
*Ma Maria Verger és la madona del Bar Sa Plaça, a Santanyí. Abans d'ella el regentava sa mare, na Maria Thomàs. En Miquel Tomàs, el seu avi, va obrir aquest bar fa més de cent anys.*



*És na Bärbel d'Hamburg, fa tres anys que regenta la Cafeteria Héroes, a Cala Figuera. Els matins, serveix berenars als turistes i, els vespres, el seu company converteix el local en músic-bar.*



*En Llorenç Barceló regenta des de fa onze anys l'Estant can Corriola, a Santanyí; abans el regentava l'amo en Francesc "Gelat".*



*En Miquel Pons, natural de Santanyí, és l'amo de la Cafeteria Pons, a Cala Figuera. Despatxa menjars ràpids i tapes.*

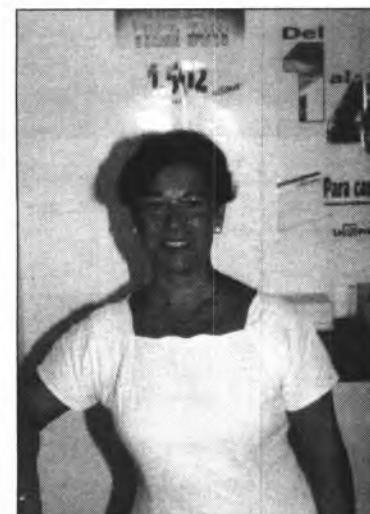


*Na Rosa Vidal va obrir ara fa setze anys la fàbrica i la botiga de ceràmica de Santanyí, al carrer de la Guàrdia Civil. Fabrica i ven vaixelles de gres, ceràmica tradicional mallorquina, ceràmica de vernissos i reflexos metàl·lics de plata (tècnica àrab). Val la pena visitar aquesta botiga santanyinera.*



*En Nicolau Arroyo, de malnom "Nico", fa trenta-sis anys que viu a Cala Figuera. Als onze anys va començar a fer feina de cambrer a l'Hostal Es Pontàs. Quan tenia vint-i-dos anys es va fer càrrec de la discoteca La Trompa durant nou anys. Va deixar la discoteca i va llogar l'Hostal Oliver; ara fa dos anys que regenta l'Hostal Neptuno.*

## L'ESTEL



*Na Teresa Quiroga és la madona de l'administració de loteries de Santanyí des de fa deu anys. En fa tres que va vendre seixanta milions de la loteria i onze de la primitiva. De premis petits, cada dia en té.*

## NATALICI? ANIVERSARI? CASORI? NOCES D'ARGENT?

No us trenqueu les banyes pensant en regals o peregrinant per botigues de 20 duros, regaleu subscripcions de L'ESTEL d'un any, de dos anys o de cinc anys als vostres essers estimats.

**Feu país, família i amistat tot  
ahora.**

**DIGAU-LOS-HO amb L'ESTEL**





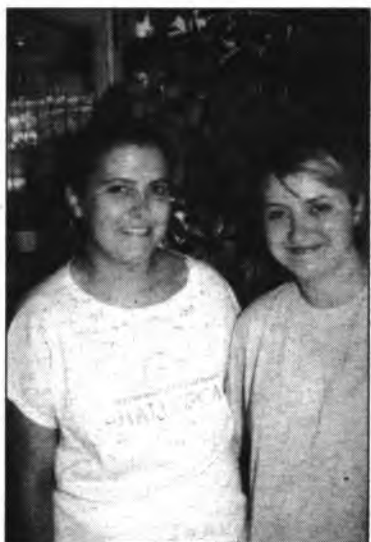
En Josep Sunyer i na Kornelia Goldbach regenten des de fa catorze anys el Bar Mabuhay (Benvinguts), a Cala d'Or. Despatxen còctels tropicals als turistes i als mallorquins que s'hi aturen.



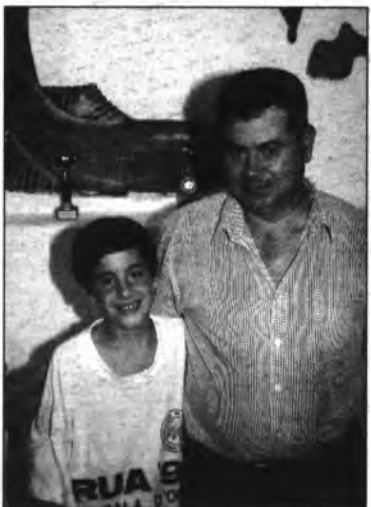
Són na Lupita i n'Anna, dues ciutadanes de la nació maia, naturals de lukatan. Fa dos mesos que arribaren a Cala d'Or, procedents de Barcelona. Són les cuineres del restaurant mexicà Veracruz. Els amos del restaurant són en Josep i en Bru.



És na Bàrbara Sunyer, que fa feina a la Ferreteria Fiol de Felanitx i que estiuja a Cala d'Or.



N'Andreu Montserrat fa quinze anys que regenta els Tallers Roig, a Felanitx. Abans, aquests tallers eren d'en Miquel Tereset, que fabricava motors de barca.



En Francisco Martínez, natural de Granada, va quinze anys que regenta el Restaurant Cas Brau, a Cala d'Or. Cuina castellana. Recomana la paella, el beefsteack i el calamar a la planxa.



Na Lucie Hauri, natural d'Alemanya, (assegada i flanquejada per les seves empleades) es va establir a Mallorca ara fa vint anys a una finca de dues quarterades entre s'Alqueria i Cas Concos. Fa quinze anys que fa feina a la branca de la immobiliària i dos anys que va obrir la seva oficina immobiliària a la plaça Major de Santanyí. Compra terres i cases als mallorquins i les ven als alemanys i als anglesos, i el negoci va bé.

## Per una nova militància nacionalista (i II)

**Ara i ací, per una nova militància compromesa amb el poble català**

Personalment deixí d'esser marxista per diverses raons: veia clar que el marxisme té tendències totalitàries consubstancials, i al capdavant no oferia alternatives a moltes inquietuds humanes, a causa del seu rústec materialisme i, a més, crec que ara i ací és més verinosa, destructiva i virulenta l'opressió nacional anticatalana que no pas l'opressió social contra un proletariat molt desdibuixat i corromput ("l'aristocràcia del proletariat", en digué Lenin, de la classe obrera occidental). Per això crec que ara és l'hora de l'independentisme. Interclassista, per suposat, car voler *ahora* una independència i una revolució és el summum del demanar, però també perquè jo no crec en les bondats d'una revolució violenta, ni en la seva viabilitat democràtica ni econòmica. En qualsevol cas, la fi de la prepotència i del xovinisme granespanyols em semblen qüestions d'alta prioritat.

Si el PP hagués assolit la majoria absoluta, no saben pas què hauria estat capaç de fer. Al País Valencià, on governa "sense pactes amb els catalanistes", sabem que ha optat pel genocidi cultural i per la desvertebrament (entre "províncies", entre castellanoparlants i catalanoparlants, entre ciutats i comarques, etc.). CiU ha pactat amb el PP sense grans contrapartides: donat el seu autonomisme i l'escassa pressió independentista és somiar truites que en Pujol pogués haver actuat altrament. Però, dins dos, tres o quatre anys, pot passar que el PP -sí- obtingui una majoria absoluta. Si, a sobre, a Europa i USA governen els conservadors, podem veure'ns totalment encerclats per poders hostils. Pot esser la fi.

Si els catalans fóssim real-

ment desvetllats, previsors i assenyats (cosa que jo dubt), ens preparariem per a aquesta nefasta previsió possible. Podem "predicar" a uns altres, però el més segur és que els independentistes mateixos ens autoorganitzem millor, treure el màxim rendiment:

a) Tenir periòdics i *mass media* com L'ESTEL, a nivells comarcals és bàsic per a denunciar, connectar, formar, informar i mobilitzar.

b) Acabar amb actituds cíniques, corrosives, mandroses, gosses, menenfotistes, prepotents, destructives, etc., entre nosaltres i envers la gent. No fem el bèstia!

c) Agafar com a positives les altres virtuts de la militància clandestina i de les grans resistències: abnegació, heroisme, autodisciplina, rigor, lleialtat, sacrifici, dosificació, prioritats, estratègia i tàctiques militars (de guerrilla no violenta, per exemple), humilitat, solidaritat, coratge, etc.

d) Crear una militància per "cèl·lules" de sectors o treballs concrets, amb gent afí anímicament (com fa el Mossad), tal com feia la resistència marxista al franquisme. Cèl·lules capaces d'intervenir al carrer o treballar en qüestions concretes actuals i de futur.

e) Fer una crida a la coordinació horitzontal i democràtica de tots els grups i gent, independentistes pancatalans no electoralistes: Catalunya Lliure, Maulets-PSAN, Estat Català-JEC, Front pel Plebiscit, Lobby per la Independència, Palestra, etc..., tot i respectant les diverses tendències i ideologies i promovent un debat de tàctiques i anàlisis, i de llur progressiva aglutinació "intel·ligent".

Jo ho veig així, companyes i companys, i voldria parlar-ne. **Jaume Tallaferro** Ω



Sèrie Alejo Vidal-Quadras

Vidal-Quadras, després de qualificar el nacionalisme de CiU de "tumor" i "uno de los problemas más graves e insidiosos": **España es una de las naciones más antiguas y gloriosas del continente.**

ΩΩΩ

Lorenzo Contreras (ABC): **CHAPEAU PARA VIDAL-QUADRAS.** Parecía muerto, o amortizado, pero ha resucitado, o revivido. Aleix Vidal-Quadras, presidente del PP de Cataluña, ha señalado con valentía política y cívica lo que los partidos nacionalistas, con referencia principal a CiU y al PNV, tienen de factor reductor y empobrecedor de la España presente.

ΩΩΩ

Lorenzo López Sancho (ABC): **La tormentilla de los intransigentes de CiU ante las declaraciones de Vidal-Quadras le parecen con razón al presidente Aznar calorillos de verano.** Sin embargo pueden ser algo más. Algo así como un vientecillo no de intolerancia sino de intransigencia al que si le dejamos crecer puede llegarle en tiempo no lejano la capacidad de destruir los campos tiernos y débiles de nuestra descuidada democracia.

ΩΩΩ

José María Carrascal: **La reacción de CiU ha sido desmedida; desde insultos a exigir poco menos que la cabeza del lenguaraz.** Y esto es demasiado. Más cuando con ello le están dando la razón. Vidal-Quadras advirtió de los peligros del nacionalismo "identitario", exclusivista, excluyente, y estamos viendo una muestra del mismo.

ΩΩΩ

Manuel Martín Ferrand: **Este Aleix Vidal-Quadras no será nunca un hombre de provecho. (...) Denuncia los excesos del nacionalismo y cree en España, lo que le coloca fuera de las modas y los vientos dominantes.** Así no llegará jamás a presidir la Transmediterránea.

**L'ESTEL de Mallorca  
SUBSCRIVIU-VOS-HI !!  
ANUNCIAU-VOS-HI !!**

**M a l l o r q u í !**  
La llengua catalana, pròpia de les illes Balears, és oficial a Mallorca. Els teus fills tenen el dret i el deure de saber-la. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barriada.





## PARLEM CLAR I LLAMPANT

## Són coses grosses

JOAN ANTONI ESTADES DE MONTCAIRE I BISBAL

**Q**ue el col·lega d'aquest diari Josep Palou es passi moltes vegades, com l'altre col·lega Jaume Sastre, no seré jo qui ho negui ara. Però que un tronat com l'Anson de Madrid posi una querella a Palou i a L'ESTEL de Mallorca i demani 15 milions de pessetes per la «Galeria de Fantasmes» del passat 15 de gener, són coses grosses, Déu meu. Un ha d'estar bollat.

L'Anson se sent injuriat i agraviat pel col·lega Palou. La «Galeria de Fantasmes» del 15 de gener passat no li ha caigut bé. Per aquesta mateixa regla de tres, Jordi Pujol i Cristòfol Soler es podrien querellar contra José María Anson Oliart, no per un sinó per centenars d'articles de l'ABC que feien befa de l'un i de l'altre i per promoure l'odi contra la cultura i la llengua catalanes.

## Només té un nom: traïdor a la Pàtria

Els «ismes» em cauen feixuc, i si són «extremismes» —tant si es diuen integrisme com progressisme—, pitjor que pitjor. Ara, quan sent un personatge de la categoria d'Aleix Vidal Quadras dient bajanades com que «les llengües particulars obstaculitzen la lliure circulació de les persones a l'Estat» o que «el nacionalisme identitari és una patologia social moral i política», aleshores se me gira l'estómac i sóc el més rabiós dels extremistes catalanistes.

Per a mi, les perles del cap del Partit Popular al Principat només tenen un nom: són l'obra d'un traïdor a la Pàtria.

L'any 1945, a França, molts col·laboradors i col·laboradores que, durant la Segona Guerra Mundial, havien fet llepeta als ocupants alemanys, foren condemnats per «traïdors a França» i se'ls sentencià a mort. A Catalunya i als Països Catalans, Vidal Quadras fa mèrits per demà tenir, ací, una condemna semblant. Jo, de tot cor, no li desig la sort que van córrer aleshores Labal o Darmand.

## Punts damunt les is

Que quedi clar que la Gran Revolució de 1789 fou el 1789 i no el 1798, com també l'any 1993 i no el 1893, la Caixa de Recultes cridà a files el centenari gironí Francesc Pujol, veí de Marbella.

## Agustina de Aragón, heroïna espanyola?

A les escoles, controlades per l'administració centralista de l'Estat espanyol, ens han contat que la defensora dels murs de la ciutat de Saragossa durant la que ells anomenen «guerra de la independència» i nosaltres, simplement, «guerra del francès», era «una valiente mujer española que quería ser capitana de la tropa aragonesa».

Doncs, volem saber d'on era i d'on venia aquesta dona efectivament coratjosa i ben arromangada? Doncs ni més ni menys que de Barcelona, la ciutat comtal, cap i casal de Catalunya i dels Països Catalans. Allà havia nascut, al carrer dels Barreters, l'alba del dia 5 o 6 de març de 1786. El seu noms i cognoms eren Agustina Ramona Maria Saragossa i Domènech. Pel que fa als seus pares i als quatre avis, tots ells havien nascut a Fullea, un poble de la província de Lleida que pertany a l'arquidiòcesi de Tarragona. El conreador Pere Joan Saragossa i Labastida, fill de Pere Joan i de Maria, era el pare, i la mestressa de la casa era Ramona Domènech i Gasull, filla del paleta Onofre i de Maria, i mare de la futura heroïna i defensora de la capital d'Aragó el 1809. Per tant, Agustina d'Aragó era catalana pels quatre costats, i català fou també el primer marit, Joan Roca Vilaseca, caporal d'Artilleria amb qui es casà el 16 d'abril de 1803; com també havia nascut a Catalunya, l'any següent, llur fill, Joan Roca i Saragossa, qui esdevindria un bon metge amb consulta a Sevilla, on morí cap al 1885.

Això no ho diuen ni en Josep Palou o en Jaume Sastre, ni tampoc quatre xifladets de separatisme i antiespanyolisme que escriuen a L'ESTEL de Mallorca. Ho diu un coronell de l'exèrcit espanyol —o sia, un creient fanatitzat de «la unidad e integridad de la Patria española»—, anomenat Francisco Lanuza, en un article publicat, anys enrere, a la revista *Hidalguía*, titulat «Semblanza genealògica de Agustina de Aragón».

Què passa ací, germanets? Tant voler-nos fer passar pel solc centralista i negar-nos les nostres senyes d'identitat cultural i ara resulta que, quan han tingut arruixada damunt la seva teulada, els hem tret les castanyes del foc. Ω



Són les sobrassades de la Fàbrica d'embotits de can Manxa, de Felanitx. Aquesta fàbrica està regentada per en Sebastià Cruelles i per en Jaume Obrador. La compraren a n'Alexandre Teixidor. Venen per tot Mallorca i exporten als Països Catalans.



En Joan Obrador és l'amo del Bar La Punyalada, a la barriada de la Torre, de Felanitx. En Joan també és el president de l'Associació de Caçadors de Felanitx, que compta amb uns dos-cents associats. Ara, organitzen el VI Campionat de caça amb cans eivissencs; hi participen quinze guardes de sis cans. També fan berenars, i quan els conills són tendres mengen conill amb ceba.



En Hein Driessen, natural d'Hamburg, fa vint-i-cinc anys que viu mig any a Cala Figuera i l'altre mig a Alemanya. Pinta paisatges mallorquins. De fet fa quaranta anys que pinta i ha exposat moltes vegades a Alemanya. També ha exposat a Santanyí, a Felanitx i a la Colònia de Sant Jordi.



Sèrie Alejo Vidal-Quadras

Javier Tusell (*El País*): EN DEFENSA DE UN HEREJE. La opinión de Vidal-Quadras debe ser oída y meditada (...). La discrepancia de fondo con Vidal-Quadras no impide declarar que ha tenido, al menos, el mérito de no cambiar y eso, sumado a la altura intelectual y la brillantez expositiva, resulta planta tan infrecuente en la vida pública española que debe ser cuidada con esmero.

ΩΩΩ

Luis González Seara (*ABC*): Las reacciones de la grey nacionalista han seguido el camino habitual: exigir que el PP desautorice a la conferencia y al conferenciante, que desmienta cualquier apoyo a tales ideas y, sobre todo, que expulse de su seno a tan peligroso perturbador del hecho diferencial. Per con ello han venido a confirmar que el hecho diferencial más notorio que está presente en muchos nacionalistas es la intolerancia.

ΩΩΩ

Jaime Campmany: Si alguien tiene aquí que desautorizar "expresamente" a alguien, por sufrir "calentura veraniega", no será Aznar a Vidal-Quadras, sino Jordi Pujol a su criadero de separatistas, empezando por el Pujolet del "Freedom for Catalonia".

L'ESTEL de Mallorca

INFORMA'T  
INFORMA'T  
INFORMA'T  
INFORMA'T  
INFORMA'T

L'ESTEL de Mallorca

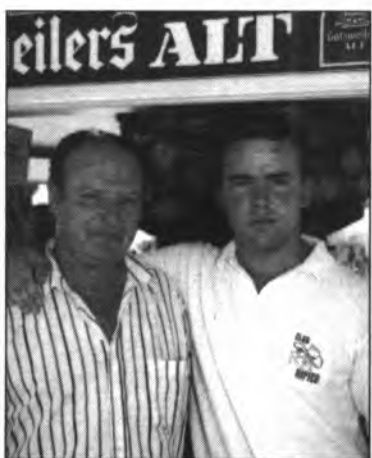
E P ! !

PARES, EDUCAU-ME EN CATALÀ,  
A MALLORCA HI HA EL MEU FUTUR

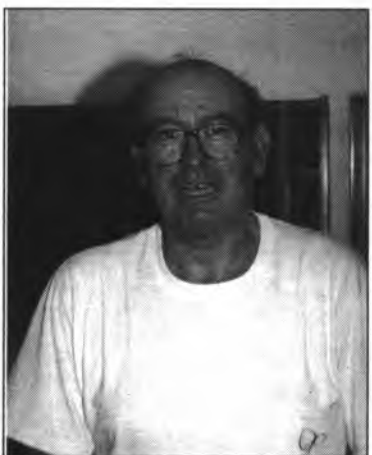




En Joan Tur, a qui veim amb la seva filla, regenta des de fa tretze anys el Restaurant des Mercat, a Felanitx. Abans el regentava el seu sogre, en Joan Mateu, que el va comprar a en Cristòfol Rosa, regidor de l'Ajuntament de Felanitx per Esquerra Republicana l'any 1936.



En Josep Garcies, natural de Felanitx, a qui veiem amb el seu fill, regenta des de fa deu anys el Club Hípic de Cala d'Or. Aquest club fou fundat per en Miquel Nicolau, en Bartomeu Pons i altres felanitxers fa vint-i-cinc anys. Actualment, el club no funciona com a tal, però lloguen cavalls als turistes, tenen pistes de tennis i bar-restaurant. A la carta, s'hi menja per una mitjana de 2.000 pessetes. El menú en val 900.



En Pere Obrador, natural de s'Horta, regenta des de fa quinze anys l'Hostal Caravel·la, a Cala d'Or. Son pare el va obrir fa trenta-cinc anys. Té setanta-quatre llits, que s'ocupen per europeus en règim d'habitació i berenar.

En Cosme Ballester, natural de s'Alqueria, fa vuit mesos que el nomenaren delegat de Sa Nostra a Cala d'Or. Fa devuit anys que aquesta oficina està oberta al públic

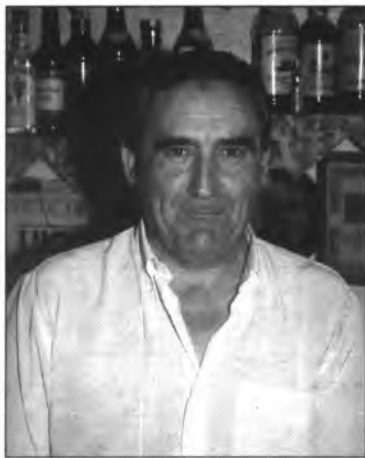
## L' Espanya negra i navallera

Diversos successos ocorreguts aquesta setmana passada a diversos llocs de l'Espanya castellana ens confirmen una vella estadística segons la qual la navalla és l'arma més emprada per agredir el germà proïsme (o la germana proïsme). I si, a la navalla, li afegim la calor que ofega, i a vegades dues copes, ja tenim el còctel mortal. I per a demostrar-ho, aquí ténim a mode d'exemple una sèrie d'agressions amb navalla fetes en una poques hores.

A Valladolid, un individu, secretari d'una comunitat de veïns, va acabar amb la vida del seu president després d'haver discutit per la factura corresponent a unes petites obres de restauració de la façana de l'immoble. Pareix esser que l'irascible secretari, de caracter violent i amb poques simpaties entre el veïnat, tenia velles bregues amb el mort fins al punt que aquest s'havia canviat de domicili per no veure'l, encara que seguia essent propietari d'un pis a la casa. Després de la discussió, l'agressor va entrar a ca seva, va treure un ganivet i el va clavar a l'estómac del seu "enemic", provocant-li una intensa hemorràgia que li va causar la mort en pocs minuts.

A Madrid, un individu va agredir el seu amic i company de copes, pegant-li una punyalada a l'abdomen que quasi acabà amb la seva vida. Després d'un parell d'hores prenent copes els dos "amics", Guillermo i Santiago, se n'anaren a la casa del primer per seguir bevent cervesa. Xerraren de manera animada i, de sobte, en Guillermo va exclamar: "Tengo ganas de matar a alguien!" Es va aixecar, va anar al seu dormitori i tot d'una va tornar amb un matxet que va clavar al sorprès Santiago, que va baixar les escales com va poder per demanar auxili.

Ja ho sabeu, amics, mirau amb qui sortiu de copes i amb qui feis negocis, si voleu arribar a vells. Redacció Ω



En Luis Martínez, natural de Zaragoza, fa caotze anys que va obrir el Bar Tío Pepe, a Cala d'Or.



En Jordi Cabrer, natural de s'Arenal de Mallorca, regenta des de fa cinc anys l'Hotel Antares, a Cala d'Or. També regenta des de fa dotze anys l'Hotel Leblon, a s'Arenal. En Jordi fou president l'any 1976 de l'Associació de Veïns de s'Arenal.



Na Iolanda González, natural de Castella, fa tres anys que regenta la Botiga Azul de moda mediterrània, a Cala d'Or.



Na Maria del Mar Adrover regenta des de fa sis anys el Bar Nou, a s'Alqueria.

## LA MÀFIA A MALLORCA La C.A.P. d'en Berga

PERE GRI

A viat s'acompliran set anys de la fallida de la Cooperativa Agrícola Poblara (CAP), entitat que havia estat emblemàtica en el món pagès mallorquí. La CAP va caure en picat mercès a la gestió desastrosa duta a terme des de finals dels anys setanta per Francesc Berga, qui llavors va passar per la presó a causa d'una altra irregular gestió duta a terme a l'empresa Brokerval.

Quan es produí el tancament de la cooperativa, quedaren penjats un centenar d'obers i més de mil socis, tots ells pagesos de sa Pobra que invertiren el seu treball i els seus doblers en l'entitat agrícola. Entre altres motius, encara no explicats per la premsa, la causa profunda de la crisi va esser el poder que, a poc a poc, adquirí l'entitat i els seus directius, juntament amb la gestió desenrotllista i de falses expectatives de creixement econòmic que practicà en Francesc Berga. La més normal de les irregularitats d'en Berga era la venda de la patata a la baixa amb la finalitat d'eliminar la competència amb altres comerciants, una pràctica que va suposar pèrdues considerables per a l'entitat. En el moment que es va presentar la suspensió de pagaments (3 d'octubre de 1989), els deutes superaven els mil milions de pessetes.

L'entitat havia fet una emissió de pagarés per un import de 206 milions de pessetes que no havien estat satisfets per manca de líquid a tresoreria. Els directius de l'entitat havien rebut crèdits de manera irregular, ja que les concessions mai varen esser aprovades per l'assemblea general. La secció de crèdit, que tenia com a missió captar capital dels socis i concedir-los crèdits, no tenia capital, i els avals davant tercers, concedits per la CAP a Mercocap, una empresa forana que havien comprat i que ja havia fet fallida, pujaven a 52 milions. Nombrosos crèdits havien estat concedits directament per la gerència, amb només el consentiment del president, Guillem Caldès, i sense exigir garanties suficients.

En Francesc Berga s'acomia d'en l'entitat dos anys abans del detonant de la crisi, de la mateixa manera que hi havia entrat, a cop de crèdit. Ni més ni manco que 3.800.000 pessetes es va autoconcedir el gerent el 3 de març de 1988, dies abans d'acomiar-se. El CAP d'en Berga volia abastar molt, tal com pareix, el gerent de la cooperativa va esser incapaç de calcular el perill que corria en la inversió de la CAP en una organització, Mercosa, cada vegada més deficitària. Es convertí en gerent de les dues entitats, CAP i Mercocap. Des de 1983 feia inversions considerables per tot arreu, perquè les seves capacitats endevinatòries li pronosticaven una nova època de reestructuració econòmica, com ho feia notar en les seves declaracions als mitjans de comunicació.

La decisió final de realitzar el trasllat de la CAP a les noves instal·lacions de sa Vileta, la qual cosa representà una nova etapa d'inversions fraudulentas que "l'obligà" a retornar a la pràctica de demanar crèdits pont, una "tècnica" que solia usar habitualment. La complicitat d'en Berga amb el Govern espanyol i el Govern balear queda palesa amb els aproximadament 300 milions que en concepte de subvencions va rebre la CAP entre 1980 i 1985 i en el suport donat per en Gabriel Canyelles i per en Pere J. Morey a la fundació Brokerval, quan es coneixien gairebé totes les irregularitats comeses per en Berga a la Cooperatita Poblara. A en Canyelles li va arribar a pegar la dèria de convertir-se en gerent-timó de la CAP, quan aquesta ja estava en situació desastrosa, fent nombroses promeses als pagesos que després no va complir.

La incapacitat total d'en Berga el va dur a crear el que ell anomenà el "braç polític", el partit Convergència Poblara. D'aquesta manera, la CAP va passar a dirigir l'Ajuntament de sa Pobra amb homes-titella, posant com a argument que la CAP manejava un pressupost de funcionament superior al de l'Ajuntament. La corrupció presidí la política poblara d'aquells anys de finals dels vuitanta. En Francesc Berga passà a dirigir Brokerval i va continuar fent-ne de les seves, però finalment va esser aglapit, es va convertir en un escapat de la justícia i va anar a parar a la presó, d'on sortí després de pagar una forta fiança. Ara es dedica a posar querelles perquè no li deixen fer altra cosa, per mafiós. Ω

**L'ESTEL  
de Mallorca**

**INFORMA'T  
INFORMA'T  
INFORMA'T  
INFORMA'T  
INFORMA'T  
INFORMA'T**

**L'ESTEL  
de Mallorca**



PINTURA I POESIA D'AVANTGUARDA A MALLORCA

## Esperança Mestre interpreta la poesia de M. López Crespí



L'escultor Miquel Morell, Esperança Mestre i M. López Crespí. (Foto Francesc Amengual)

L'excel·lent pintora de Felanitx Esperança Mestre presentarà aquest hivern a sa Pobla una gran exposició de pintura d'avantguarda basada en l'obra poètica del nostre col·laborador M. López Crespí. Esperança Mestre (germana també del nostre amic Tomeu Mestre) estudià a la Facultat de Belles Arts "Sant Jordi" i a l'Escola Internacional de Pintura Mura. Com a il·lustradora ha realitzat els dibuixos dels llibres "La Palabra de los Muertos", "Un médico se asoma al abismo", "El Teatre a Mallorca", "L'hereu de la corona", "Quadern de conseqüències", la carpeta "Patchworks", etc, etc.

N'Esperança Mestre (Balutxo) vol donar una visió àmplia del darrer poemari de M. López Crespí editat per Editorial Columna. Parlem del llibre Planisferi de mars i distàncies que guanyà els premis Joan Salvat Papasseit i Miquel Martí i Pol, potser els més importants que es concedeixen al Principat.

Esperança Mestre és una gran pintora mallorquina amb un llarg historial d'exposicions en el seu curriculum professional. Destacaríem (entre moltes d'altres): 1973 (Llibreria Tous, Palma); 1974 (Art Galery Picarol, Cala d'Or); 1975 (Galeria Tebas (Madrid); 1975 (centre Cultural del Port de Pollença); 1975 (Sala de Cultura "Sa Nostra", Felanitx); 1975 (Llibreria Tòus, Palma); 1978 (Museu de Mallorca, Palma); 1981 (Centre d'exposicions, Inca); 1985 (Galeria Joaquim Mir, Palma); 1989 (S'Estació, Sineu); 1989 (Call Vermell, Felanitx); 1990 (Sa Nostra, Eivissa); 1993 (S'Estació, Sineu); 1995 (Banca March, Manacor). Redacció Ω

## Josep Sunyol va rebre un merescut homenatge

Davant la pressió popular, els directius del Barça (pro PP) hagueren de fer un petit homenatge a l'assassinat president del Barça. Tanmateix, l'actual president, que havia d'assistir a l'homenatge, no hi va acudir encara que tenia reservats els bitllets per viatjar fins a Madrid, un dia abans, per raons desconegudes va anul·lar els passatges. Tampoc no hi varen anar en Pere Esteve, secretari general de CDC, ni en Sixte Cambra. Cal remarcar que el Barça ha convidat el batle de Guadarrama i tota la corporació al Trofeu Joan Gamper.

Joan Raventós, President del Parlament de Catalunya, va presidir els actes d'homenatge a Josep Sunyol, celebrats al poble madrileny de Guadarrama, on l'homenatjat fou assassinat el juliol del 1936. Jaume Sobrequès, en representació del Barça, va remarcar la labor realitzada per Sunyol en la presidència del club barcelonista "durant un període desgraciadament curt i en uns moments extraordinàriament difícils". Agustí Soler, regidor de l'Ajuntament de Barcelona, va donar la notícia que un carrer del municipi durà el seu nom. Durant l'homenatge es va descobrir un monòlit en el lloc exacte on fou afusellat Josep Sunyol. Redacció Ω



En Guillem Adrover, natural de s'Horta, fa vint anys que va obrir L'Hostal Leo, amb cafeteria i bar obert al públic en general a Cala d'Or. L'hostal té quaranta-nou llits ocupats per alemanys, portuguesos i espanyols.



En José Segovia, natural de Madrid, fa tretze anys que regenta El Restaurant Las Rias, a Cala d'Or. Fa cuina internacional. A la carta, la mitjana és de mil pessetes, el menú en val 850.



En Richard Bush, natural d'Occitània, fa trenta-un anys que va obrir L'Hotel Rocard, just damunt la platja de Cala Gran. Un hotel de moltes estrelles, amb dos-cent vint llits, ocupat per anglesos i alemanys en règim de pensió completa.



## Cada Cosa a son temps, i a l'estiu, trempó!

ANTÒNIA SERRANO I DARDER  
Autora del llibre *Les receptes de na Tonina*

El trempó és, sens dubte, l'amanida més popular i més nostra. En tocar l'estiu, cullides les cebes novelles, arribaven els primers pebres tendres i les primeres tomàtiques, el menjar trempó esdevenia un plaer, a moltes cases, diari. Ara podem menjar trempó tot l'any i no coneixem el plaer d'assaborir el primer trempó de l'estiu.

Aquesta menja, a més de refrescant i alimentosa, és prova de l'aprofitament que es feia a Mallorca dels productes de temporada.

No us penseu que el trempó el faci tothom igual. Per ventura la vostra manera és la millor o tal vegada la vostra veïna el sap fer més bo. Hi ha qui pela les tomàtiques... Qualcú fa els trossos grossos... D'altres els fan petits... Fins i tot hi ha qui gairebé capola els ingredients... Vaig veure una poblera que hi va tallar un pebre de cirereta... A molts de llocs hi afegeixen trossets de pera, poma o albercoc (prova del nostre gust per la cuina agre-dolça).

Això sí, el trempó ha d'amanir-se amb oli d'oliva i sal, barrejar bé els ingredients, i servir-lo tot seguit, per tal de menjar-se'l en el seu punt i, quin bé de Déu sucra el pa dins el plat del trempó!

El trempó pot anar acompanyat de tonyina o de sardines en conserva, d'olives, de tàperes, d'un pebre de cirereta i fins i tot amb cantonets de patates bullides i fredes.

No podem oblidar l'exquisida coca amb trempó de pasta cruixent i de guarniment savorós i acolorit i, a vegades, amb trossets de sobrassada per damunt.

Actualment el trempó té forts competidors amb les ensalades de tota casta (per cert que són mol bones i un altre dia en podem parlar d'elles) i, a més, al nostre abast tenim els productes més sofisticats per a la seva elaboració, malgrat això, m'agradaria fer-vos un suggeriment: Un d'aquells dies calorosos, que tingueu vessa o no sapigueu de què heu de dinar o sopar, feis una truita d'ous amb patates, un trempó i, si no estau a règim, sucrau-hi una llesca de pa. Aquest és un plat combinat perfecte per al temps d'estiu. Ω

## L'Editorial Moll publica dues obres de teatre de M. López Crespí

Miquel López Crespí (sa Pobla, 1946), un dels autors illencs més prolífics i guardonats, està preparant l'edició de dues obres teatrals. Es tracta de El cadàver, muntada per Taula Rodona Teatre i estrenada amb èxit al Teatre Principal el 30 de maig d'enguany, i Acte únic. M. López Crespí, un escriptor progressista compromès amb la seva època va posar damunt l'escenari amb El cadàver la repressió a Mallorca durant i després de la Guerra Civil. La segona obra, Acte únic, recull problemes i vivències de generacions posteriors, influenciades per l'la caiguda d'Allende o pel maig del 1968. L'autor de sa Pobla, va rebre Diari de Balears al seu estudi per parlar del seu teatre i de la situació de l'art dramàtic a les Balears.

—A les balears hi ha una bona nòmina d'autors teatrals. Per què no es representen, què fallà?

—Aquí tenim els autors contemporanis de teatre en català més importants dels Països Catalans. És el cas, entre d'altres de Llorenç Capellà i d'Alexandre Ballester, que ja publicava i guanyava premis al Principat durant la dècada dels seixanta: El teatre contemporani mallorquí és poc representat per les companyies, malgrat ser guardonat i apreciat arreu. Per què? Doncs, a diferència de barcelona, on hi ha una burgesia catalana preocupada per la cultura i que ha sabut apreciar el teatre, aquí, a Mallorca, per unes estranyes circumstàncies, ens hem quedat amb una visió del teatre molt de *sainete*. Però en dolent, no en bo. És un teatre esperpèntic, fet per riure'ns de nosaltres mateixos, amb el mal sentit de la paraula; no en un sentit divertit, creatiu i alegre. És allò de: "què som de rucs, de beneïts, de curts!". D'aquí no en sortim i no hi ha manera d'agafar el tren de la modernitat. malgrat que hi ha companyies com Taula Rodona, teatre sans, Teatre del Mar, la Iguana Teatre, que fan una feina immensa. Jordi Jorba Ω





# Gloses

## Durant la Guerra Civil (IV)

CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR

Dos dies vàrem estar a sa platja, descansant, anant noltros passetjant un jovenet me cridà. Distància mos separà, s'alçava i se baixava, qualche cosa li passava, cap a ell me'n vaig anar.

Tenia el color blanc i una cama foradada, sa sang li regalimava, venia tombaretjant. Me va demanar plorant si un poc d'aigua li daria, a tota la se beuria, sa febre l'anava cremant.

Li vaig dir que s'aferràs, el vaig pujar a l'esquena, era llarga sa tramesa, vaig posar es pas ben llarg. Un home se va esforçant quan ha de fer un favor, a sa Coma a deixar-lo perquè allà se l'anàs curant.

"Dins es pinar l'he trobat" an es mando los vaig dir, "i l'he traginat aquí, perquè estava acabat. Jo no li he demanat qui era ni d'on venia aquest favor li faria obrant amb humanitat."

A s'escamot mos cridaren, mos víem de reunir, cap a una cita acudir perquè mos necessitaven. Sa marxa continuàrem guiats per un capità, a Sant Llorenç enfocàrem es lloc que se senyalà.

Per dins establits trescàrem de parets i ametlers, metles duen en accés,

de fet moltes ne menjàrem. A una paret aturàrem on havíem d'esperar, ses ordres des capità tot moment les respectàrem.

A sullà mateix hi havia quaranta guàrdies civils preparats amb sos fusells que cosa esperària. Es de veinat me diria si amb arma blanca havia entrat, li vaig dir no ho he provat, cap moment m'hi trobaria.

Es matxet jo li vaig dar cap mala fe no esperava, crec que ell diferent pensava lo que ell estudià. Si el m'hagués pogut clavar es matxet en un moment, aquest criminal intent en sa nit vaig somiar.

Se va fer córrer sa veu un amb s'altre se diria darrera s'altre seguia sa cita, no la sabeu? Però es fet compreneu que s'ordre han canviat, a un lloc determinat un moment vos 'turareu.

An es guàrdia no vaig dir sa consigna que em donaren aquelles gens no m'agradaven, duien diferent camí. Temps passat vaig sentir dir que tots s'havien quedats, càrrecs havien ocupats pel feixisme assistir.

Sa veu que se correu que a Ciutat havíem d'anar, a Ciutat bombes tirar, el vaixell "Jaume I". Des tot això res hi hagué, cap en es barco aniríem,

a d'alt ell tots pujàrem ben prest sa claror vengué.

Quan es vaixell estibat de gent que no hi cabia, una avió se'n venia de bombes ben preparat, una a cada costat la se va descarregar, si en es barco pot pegar 'guera fet grans mortaldat.

Uns quants de mils n'hi havia a dalt es barco enqualcats, tots estàvem apinyats que esperàvem sa sortida, sa gent se retgiraria en sentir s'es explosions, també de terra els canons que projectils escopia.

Molta de sort vàrem dur els qui poguérem fugir, els qui quedaren aquí no los va esser oportú. Afussellar se'ls va dur, cap ni un ne perdonaren, a tots des mig los llevaren, perdó ho hi hagué per ningú.

El vaixell que ens traginà era el "Marquès de Comilles", un vaixell de grosses mides, trescava dins alta mar. En tot moment el guardà tres o quatre destructors, El "Jaume I" tot gelós sempre mos acompanyà.

Una trista despedida va esser per mi, ho puc dir, me pensava quedar-hi a sa primera partida, però sa sort molt me crida i d'ella me'n vaig anar, la mort podia esperar, ningú salvava sa vida.

Submarins italians feien guàrdia dins la mar, el barco que vol passar ja li tancaven es pas, i a Mallorca els traginà aplicar-los sa justíci, a ningú feien judici, a tots es cap els volà.

Un vaixell varen 'gafar que venia de Maó estibat de dotació

per Barcelona arribar. A Mallorca s'entregà tota sa tripulació, per ell no hi hagué perdó, tota la van fusellar.

A València arribàrem sense cap impediment, sense provar aliment la gent tota dijunava, n'hi havia que s'acubava de dèbil i maretjat, dins grossa calamitat els passatgers se trobaven.

A València davallàrem tots bruts i sense afaitar, a plaça Rotja ens deixà, molta gent ens visitaven, simpatia les causàvem, daven col-laboració. Mos feren un gran favor, també menjar hi trobàrem.

Acostumats a dormir amb tants de dies enterra un llit blanc te mou sa guerra, no t'hi pots aguantar-hi. Tapat amb un llençol fi, inclús estava brodat, un coixí ben estufat vaig trobar, això es pot dir.

Dos mil pessetes mos daren es mando en arribar, eren bones de gastar, poques coses se compraven, a elles componetjàvem perquè no en teníem més, se vivia un mal procés, els tords ben baixos volaven.

Després tres dies passar un oficial hi hagué que es destí li vengué a Barcelona anar. Ell a mi em va convidar i el viatge ell pagava, amb mi ell de fet lligava i me va voler ajudar.

Mil duros me regalà, se veu que ell molts en duia, se coneix que ma figura simpàtica la va trobar, s'adreça me va donar a on anava destinat: "Si tens cap necessitat aquí me podràs trobar." Ω

(continuarà)

## Al meu àngel protector

En Vicenç de Son Rapinya

Sota llur albada bata una rosa avui hi creix, en tendresa i galania vetlla pel qui pateix qualsevulla malaltia, mai deixa se ser atès. Bruna troca, son cabell té pàl·lida sa fesomia maragdes són els seus ulls nas i orelles, joies fines, talment l'alba despuntant els primers rajos del dia, al bell mig d'ambdós robins encastada, s'hi destria, tan lluent i immaculada fina i blanca pedreria. Darrera el seu parlar sembla que deixi anar una tendre melodia tan dolça com els seus ulls plens d'amor i simpatia quant t'és arribat el torn, per entrar a la visita. Ω

(En honor a la infermera que m'ha cuidat en la meva darrera malaltia)

## Mallorquí!

**La llengua catalana, pròpia de les illes Balears, és oficial a Mallorca. Els teus fills tenen el dret i el deure de saber-la. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barriada.**

**Freedom**  
Spanish optative  
No more imposicion of spanish  
spanish volunteer and optative

**We are in Europe**  
We wont english or german  
better then spanish

**In Spain, spanish**  
In Mallorca, catalan

**Llibertat**  
Castellà optatiu  
No a la imposició del castellà  
Castellà voluntari i optatiu

**Som a Europa**  
Volem l'anglès o l'alemany  
millor que l'espanyol

**A Castella, castellà**  
A ca nostra, català

**Freiheit**  
Spanisch optativisch  
Wir sind gegen die unterrichtet  
der Spanisch

**Wir sind in Europa**  
Wir Wolen besser Deutsch  
oder Englisch als Spanisch

**In Spanien, Spanisch**  
In Mallorca, Katalanisch



## Els acudits d'en Balutxo

SABEU EL DARRER DE L'ESTEL?



Això és en Tòfol Soler i en Màtigues que es passegen per la selva africana. De cop, una víbora pega bot i mossega la perdiu d'en Màtigues. *Ai! ai! ai! Tòfol, ajuda!* En Tòfol veu un poblat i li diu al ferit: *vaig a parlar amb el bruixot a veure si em donarà algun remei.* En Tòfol arriba al poblat i explica la feta al bruixot. Aquest li respon: *no hi ha perill de mort fins que han passat dues o tres hores. Simplement, s'ha de xuclar la ferida amb intensitat per treure el verí. No passa res.* En Tòfol torna cap a on hi ha en Màtigues que, quan el veu, demana: *Tòfol, que t'ha dit el bruixot?* En Tòfol fa un gest de resignació i diu: *no hi ha remei, te moriràs!*

\*\*\*

Això és Canelles que va a regalar un pollastre al seu advocat. Quan arriba al despatx, l'advocat obre la porta i demana: *on vas amb aquest porc?* Canelles adverteix: *no és un porc, és un pollastre.* L'advocat replica: *calla que no parlava amb tu!*

\*\*\*

Això és n'Asnar que va a veure el rei d'Espana i li diu: *he d'expulsar de la vida política en Canellas perquè és una autèntica nul·litat.* En Cuan Carlos demana: *però tan grossa és la cosa?* Asnar truca Canellas i li diu: *vine a La Sarsuela d'immediat.* Al poc temps arriba Canellas i Asnar li enfloca: *ves al meu despatx a veure si hi som!* En Canellas respon: *sí, president!* Quan ja ha partit, en Cuan Carlos exclama: *efectivament és una autèntica nul·litat... hauria pogut cridar al despatx per telèfon!*

\*\*\*

En Jordi i en Cosemari dinen amb el rei d'Espanya. De cop, en Jordi veu com en Cosemari agafa una forqueta d'or i l'amaga a la butxaca. En Jordi vol imitar-ho, però sempre es troba amb els ulls d'en Cuan Carlos o d'algun cambrer. Quan ja no pot pus, diu: *Maquestat, se haser un cuego de manos. Mire. Ve este tenedor? Me lo meto en el bolsillo. Ca-ma-la-quí-ca-ma-la-cà! Ahora está en el bolsillo de Cosemari! Mirelo!*

\*\*\*

Una endevinalla: Això són en Canellas, en Berastain i en Gilet que van en cotxe. Qui mena? És bo d'endevinar: la guàrdia civil! Ω

## Quan jo feia de pastor

Escandell



D'al·lotet bé me'n record de coses que estic content, sempre tenia es conhort ser educat i obediènt.

L'any trenta-set, molta crisis, un Moviment Nacional, i tenia perjudicis qui vivia des jornal.

Volia esser pastoret, s'ocasió se presentava de guanyar qualche duret i menjar que no mancava.

De Son Quint vaig ser pastor, finca des poble d'Esporles, alerta i complir ses ordres i no faltar a sa gent major.

Arribat es mes de juny sa feina molt m'agradava, a la nit, amb es ca junt, sa guarda jo l'amollava.

El canet estava atent a ses ordres que li dava, era de lo més present llavors si qualche moment una ovella s'escapava.

Quan apuntava l'albada sa guarda anava a tancar, amb aquella calorada millor podien estar.

A l'horabaixa avançat es pastor, cosa obligada, anava a munyir aviat per a fer sa formatjada.

Era un temps de bon record perquè, al poble, el pa mancava i allà tenia sa sort, podia menjar a conhort i, al mes, deu duros cobrava. Ω

## Recorda

Quan hakis llegit aquest periòdic, si no en fas la col·lecció, regala'l a un amic, veí o parent. El país ho necessita.



## Siau qui sou !

ES GALL

Si qualche cosa vols beure i vas al bar Alcalà, camareres de bon veure no compleixen el seu deure per nó entendre el català.

No saben ni dir "mà esquerra" i es tanquen a clau i pany. Les faccions a aquesta terra solen ser llavors de guerra, com a la Bòsnia d'antany.

I si vas a Torrenova i a la planxa vols un lluç, al Blue Bar pots fer la prova i et duran un plat d'anxova... Què et pareix? No hi vagis pus!

Mallorquins: hora és, treis banya, i xerrau en mallorquí; d'això cal fer-ne campanya i la gent que ara és estranya poc a poc serà d'aquí.

"Hable Vd. en castellano", t'enfloquen els mal parits. Tant si parles bé i piano, com si xerres xano-xano, encara te peguen crists!

Qui és mallorquí sempre hi xerra, parli amb pobre o amb un senyor; com un joglar amb guitarra escampa per nostra terra sons de normalització. Ω

## CURSET DE FILOSOFIA

En Joan Quetgles

**El Curset es reprendrà el 18 de setembre. Tindrà un caire més obert i participatiu.**

**Institut Ramon Llull. Departament de Filosofia a les 21 hores**

Per a més informació, podeu cridar al telèfon 76 30 68

## XV Festa Folklòrica Cultural Mallorquina

**Son Ferriol, dia 7 de setembre a les 21 h**

**Homenatge a les Rondalles Mallorquines**

**Organitza: Revetla de Sant Antoni**

## Concurs de Cançó Mallorquina

**Aquestes són les dates definitives del Concurs de Cançó Mallorquina: Son Ferriol, 8 de setembre (plaça de l'Església, 21 h); la Soledat, 13 de setembre (Col·legi Públic «La Soledat», 21 h); es Molinar, 28 de setembre (Es Born, 21 h). La cloenda se celebrarà finalment el 5 d'octubre a ses Voltes (21 h).**

**Recordam que hi ha un primer premi de 200.000 pessetes, un segon de 100.000 i un tercer de 50.000. A més a més als nou primers classificats se'ls hi enregistrarà un compact-disc.**

**Per a més informació dirigiu-vos a l'Associació Cultural "Sa Granera" (telèfon 471322).**

Onze de Setembre  
Diada Nacional de Catalunya

Vetllem les cendres al fossar dels dies com una pols que es convertís en llum, i en la nit van naixent les melodies de l'esperança que l'amor consum,

de la certesa d'una vida nova que es va gestant al pit de l'infinit.

**Oh catalans de la terrible prova salveu-ne sempre l'obstinat neguit!**

Del silenci d'estrelles que tortura la tenebra del seny i de l'espai, **copseu-ne sempre la flameta pura, la voluntat que no s'acaba mai!** Ω

**Agustí Esclassans**



# La plena normalització de l'ús social del català. Assignatura en examen

**F**a setze anys, quan va ésser aprovada la Llei de normalització lingüística del català, gràcies al consens obtingut entre els diferents grups de diputats del Parlament autònom de Catalunya, no tothom, ni molt menys, va manifestar-se entusiasta del pas que s'havia donat. De cara, precisament, a la normalització lingüística de la llengua catalana, la llengua que es trobava, en el seu propi territori, en condicions d'inferioritat respecte al castellà, l'idioma dominant a l'Estat espanyol.

Després dels anys passats sota la vigència de l'esmentada Llei, molts dels temors del primer moment s'han transformat en realitats no gaire encisadores. És veritat que la Llei ha servit per potenciar l'ensenyament de la llengua catalana, perquè molts dels joves avui sàpiguen parlar i escriure el català correctament, perquè l'administració pública



utilitzi més i millor la llengua pròpia de la nació catalana... Però, malgrat totes els innegables avenços, l'ús social de la llengua catalana no és a bon punt ni molt menys. Davant l'experiència quotidiana, cada vegada hi ha més persones convençudes que avui parlar català als Països Catalans no és necessari. Hom pot viure-hi tranquil·lament en espanyol o castellà. I no tan sols perquè en virtut del bilingüisme que l'esmentada Llei ratifica i

institucionalitza encara més, tots els catalans tenen el deure de saber l'espanyol o castellà, sinó també perquè els castellanoparlants han fet mans i mànegues per conservar-se monolingües en la seva llengua. Arriben a creure que poden ésser perfectament catalans, és a dir, com els catalans d'origen, sense haver de passar pel tràngol d'haver de parlar una llengua estrangera per a ells. És més, són cada dia més els castellanoparlants que s'oposen de fet a l'ús social del català en constatar que els mateixos catalans, o una gran part d'ells, es passen fàcilment al castellà o espanyol si se'ls adrecen en aquesta llengua. No troben resistència i si aquesta existeix molt sovint no és prou forta perquè davant la insistència dels castellanoparlants, els catalanoparlants no acabin cedint. Quantes vegades es donen casos a la inversa?

És a dir, l'ús social de la llengua catalana està molt lluny del que el coneixement de la mateixa deixaria suposar. En bona mesura, perquè els catalanoparlants encara sofreixen complexos de tota mena davant un dels signes fonamentals de la pròpia identitat, en el propi territori, com és la llengua pròpia. I també, en bona part, perquè la Llei de normalització lingüística citada ja ha fet el seu camí i ha donat el que, probablement, podia donar.

És necessari, en conseqüència, que l'ús social de la llengua catalana sigui fomentat, a fi que el català esdevingui llengua necessària en la seva àrea pròpia, i que una nova Llei de normalització lingüística ajudi a fer passos més decidits vers aquest horitzó. Que no és cap altre que poder arribar a reconstruir un país, una nació, normal. Com totes aquelles nacions que ja no tenen necessitat d'elaborar lleis de normalització lingüística, senzillament perquè la situació és de normalitat des del punt de vista lingüístic, és clar.

Per aconseguir tals objectius, i davant la multiplicació de peticions i l'augment de la sensibilitat que aquestes demostren, un grup d'entitats cíviques catalanes s'han posat d'acord per llançar un moviment popular a favor de la

plena normalització de l'ús social de la llengua catalana. El primer pas que proposem és formar una coordinadora d'associacions que determinin els programes i les accions comunes que caldria portar a terme. L'objectiu s'inspira en un manifest que va ser difós en

23 d'abril de 1996, el dia de Sant Jordi, patró de Catalunya.

A continuació reproduïm el text del "manifest" que invita les entitats a formar aquesta coordinadora, dintre d'un procés constitutiu que culminarà l'onze de setembre de 1996 Ω

## PER UN MOVIMENT CÍVIC EN DEFENSA DE LA PLENA NORMALITZACIÓ DE L'ÚS SOCIAL DE LA LLENGUA CATALANA

*El Parlament de Catalunya aprovava el 1983 una Llei de Normalització Lingüística. Amb tot, ni amb aquesta Llei, els responsables d'aplicar-la i la societat catalana, en general, no hem sabut ser prou eficaços per portar a terme la plena normalització de l'ús social de la llengua catalana. De fet, l'ús privat i públic de la llengua catalana no progressa i, en alguns indrets, recula, en benefici d'un bilingüisme institucionalitzat que afavoreix la llengua dominant de l'Estat. Per si això no fos prou alarmant, el mateix principi de la normalització lingüística del català és objecte d'atacs furibunds, al País Valencià els últims temps, al Principat de Catalunya i a les Illes Balears darrerament. Fins i tot hi ha qui s'atreveix a afirmar, contra tota evidència, que el veritable problema lingüístic plantejat avui al territori de llengua catalana no és com mantenir i potenciar el català sinó com conservar i difondre l'espanyol. Aquesta propaganda enganyosa crea confusió i vehicula actituds anticatalanes presentades com si fossin la millor manera de defensar la convivència i, en definitiva, la democràcia.*

*Davant el nou i sofisticat desafiament xenòfob a la llengua i als signes d'identitat catalanes —desafiament que ara, amb la pujada de la dreta espanyola, pot anar-se incrementant— és urgent de reorganitzar-nos des de la societat civil: per respondre, de forma cívica i sempre que calgui, als atacs contra la nostra llengua i, molt especialment, per encoratjar-nos tots plegats a tornar a prendre consciència col·lectiva que ens convé com mai avançar cap a la plena normalització de l'ús social de la llengua catalana. No volem deixar-nos atemorir davant els perills que assetgen la nostra llengua, no volem ser vençuts pel desencís ni pel cansament en la tasca de la reconstrucció nacional del nostre país.*

*Les associacions signatàries d'aquest manifest, ens constituïm en coordinadora d'entitats per tal d'impulsar un moviment cívic perquè les esmentades necessitats es tradueixin en pràctiques concretes. Ens comprometem, així, a convertir en fets les diverses crides que, recentment, s'han llançat en aquest sentit; ens comprometem a donar suport a tantes iniciatives disperses que sorgeixen arreu i que tenen el comú denominador de defensar la unitat de la llengua catalana com a requisit essencial per a la seva normalització; ens comprometem a formar una plataforma d'entitats decidides a convertir-se en grup de pressió per tal que els projectes de fer una nova Llei de Normalització Lingüística siguin desbloquejats i millorats, d'acord amb les justes aspiracions del nostre poble a aconseguir la plena normalització lingüística del català en el conjunt dels Països Catalans. Ω*

### L'ESTEL de Mallorca

#### BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom.....  
Adreça.....  
.....C.P.....  
Població.....  
C.I.F. ....Tel.....

M'interessa una subscripció

**ANUAL 3.000 PTS**

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa.....  
Adreça.....  
Núm. entitat.....Núm. sucursal.....  
Compte núm.....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al  
Apartat de Correus 124  
07600 s'Arenal de Mallorca**

#### Butlleta d'adhesió al text

Persona de contacte: .....

Entitat: .....

Carrer: .....

Codi i Població: .....

Comarca: .....

Telèfon: .....Fax: .....

Signatura i/o segell